

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVI

CELOVEC, PETEK, 18. SEPTEMBER 1981

ŠTEV. 38 (2037)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

V TOPLI — ZIBELKI KOROŠKEGA PARTIZANSTVA:

Odkrit spomenik zvestobe koroškega slovenskega človeka in pričevalec zgodovinskih dogodkov v boju za svobodo

Minulo soboto in nedeljo so bile v številnih krajih Slovenije najrazličnejše proslave in prireditve, posvečene letošnji 40-letnici vstaje slovenskega naroda in ustanovitve OF. Na njih so obujali spomine na slavna leta narodnoosvobodilne borbe ter počastili spomin junakov, ki so v boju za osvoboditev izpod fašističnega nasilja žrtvovali svoja življenja.

Ena teh spominskih svečanosti je bila v nedeljo tudi v Topli pri Črni v Mežiški dolini — zibelki koroškega partizanstva, na kraju, kjer so bile ustanovljene koroške partizanske edinice, prva koroška četa, prvi koroški odred in prvi koroški bataljon. Odkrili so spominsko obeležje, posvečeno upornim koroškim ljudem in partizanskim enotam, ki so nastale na tem območju.

Udeležencem prireditve, ki so prišli z obeh strani meje, je kratko spregovoril tudi predsednik Zveze koroških partizanov v Celovcu Janez Wutte-Luc. Poudaril je, da se je iz tega kraja širila iskra upora na avstrijsko Koroško, zdrtila nas je k borbi, v kateri smo tudi mi doprinesli svoj delež k osvoboditvi. Zahvalil se je za vso podporo, ki smo je bili deležni v času narodnoosvobodilne borbe proti fašizmu in ki nam jo nudijo tudi danes, da lažje nadaljujemo boj za uresničitev pravic, ki so nam zagotovljene v členu 7 državne pogodbe. „Pri nas gre boj naprej,“ je naglasil tovariš Luc. „Še vedno imamo opraviti s pojavi neonacizma in belogardizma, zato moramo ostati budni in borbeni.“ Izrekel se je za čim tesnejše meddržavne stike, da bi meje povezovali narode, da bi brez pritiskov in zapostavljanja uživali pridobitve našega partizanskega boja.

Slavnostni govornik je bil predsednik Odbora koroških partizanov v Ljubljani inž. Pavle Žaucer-Matjaž, ki je orisal vlogo Tople pri Črni kot zibelko koroškega parti-

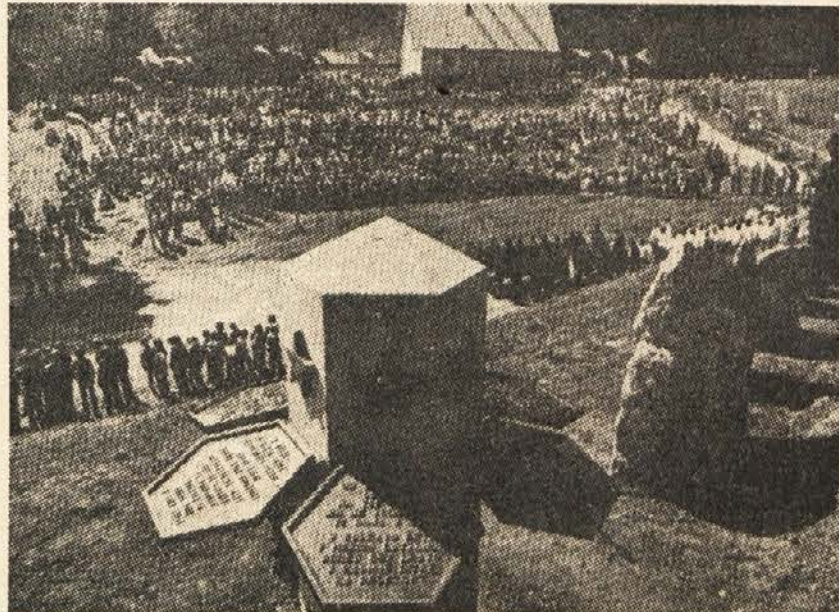
zanstva. „Spomenik, ki ga danes odkrivamo,“ je dejal govornik, „naj postane veren pričevalec zgodovinskih dogodkov izpred nekaj manj kot 40 let v spomin na prve koroške partizanske borbe in aktiviste, na prvi koroški bataljon in na Vzhodno-koroški odred. Ta spomenik naj priča o zvestobi koroškega slovenskega človeka, ki se je iz tega žarišča v Topli vključeval v narodnoosvobodilno borbo po dolinah okrog Pece in Obirja, v Mežiški dolini, v Podjuni in v Rožu.“

Tovariš Matjaž je spomnil na krvave žrtve koroškega ljudstva v boju proti fašizmu, na padle partizanske borbe, na ustreljene aktiviste OF, na antifašiste, ki so jih odpeljali v koncentracijska taborišča in so le redki preživeli pekel nacističnih strahot. Omenil je tudi zloglasni proces v Celovcu, kjer so trinajst antifašistov iz Sel ter okolice Železne Kaple obsodili na smrt in jih 29. aprila 1943 usmrtili na Dunaju. Vendar pa se je kljub hudim udarcem in težkim pogojem upor širil tudi na Koroškem. „Dokazovanje pod Peco je postalo v zimi 1942-43 žarišče narodnoosvo-

bodilnega boja na Koroškem. Širili smo uporno misel po dolinah okrog Pece in iskra upora se je od tod razgorevala v mogočen plamen koroškega partizanstva,“ je dejal tovariš Matjaž, ki je potem orisal nastajanje in razvoj koroških partizanskih edinic — od prve koroške čete in prvega koroškega bataljona preko obeh koroških odredov do Koroške grupe odredov kot enotne vojaške komande za Koroško.

„Koroški partizani smo se edini z orožjem v rokah več kot tri leta borili na ozemlju tisočletnega rajha,“ je naglasil govornik, ko je prešel na današnji položaj koroških Slovencev. „Krvni davek koroških Slovencev je vgrajen v temelje druge avstrijske republike in je bil pokrov za sprejem 7. člena avstrijske državne pogodbe. Ta člen zagotavlja narodnostne pravice koroškim Slovincem in gradiščanskim Hrvatoma, ki pa jih avstrijska država ne spoštuje in ne izpolnjuje. Določbe 7. člena so državnopravna osnova za današnji boj koroških Slovencev, za njihove narodnostne pravice. Koroški partizani ne moremo in ne smemo molčati ob krivicah, ki se še danes godijo našim bratom onstran državne meje. Njihov boj je tudi naša obveza!“

Posebej se je tovariš Matjaž spomnil lani umrlega prvoborca Karla Prušnika-Gašperja ter napovedal razpis za bralno značko, imenovano po njem. To bo naša oddolžitev Gašperjevemu spominu in današnja slavnost naj bo spodbuda mladini za uspešen začetek Gašperjeve bralne značke, je dejal govornik. Gradivo za Gašperjevo bralno značko bo vodilo bralce skozi vsa obdobja zgodovine koroških Slovencev in jih bo seznanilo tudi s problematiko njihovega današnjega boja za narodnostne pravice, za obstoj in razvoj. „Mladi bralci Gašperjeve bralne značke naj bi postali pobudniki in organizatorji najraznovrstnejših oblik pomoči matičnega naroda koroškim Slovincem na kulturnem, gospodarskem in društvenem področju — pri širjenju trdnih vezi in vzdrževanju stalnih medsebojnih tokov med našo narodno skupnostjo na Koroškem in med matičnim narodom.“

V navzočnosti več kot 1500 udeležencev z obeh strani meje je znana koroška partizanka in aktivistka Olga Kastelic-Marjetka odkrila spomenik, ki z jedrnatimi besedami izpod peresa črnega krajana prof. Janeza Mrdavšiča izpričuje zgodovinske dogodke in pomen koroškega partizanstva. Tako je dolina Tople pod Peco kot zibelka oboroženega upora na Koroškem dobila zasluženo spominsko obeležje, ki priča o zvestobi koroškega slovenskega človeka in o njegovem junaškem boju za svobodo in pravico.

Abiturientski tečaj korak naprej na šolskem področju

Po dolgotrajnih prizadevanjih za izboljšanje razmer na šolskem področju smo koroški Slovenci končno le uspeli napraviti korak naprej: z začetkom novega šolskega leta je namreč ta teden „zaživel“ slovenski oziroma dvojezični abiturientski tečaj. To novo pridobitev pozdravljamo kot začetek uresničevanja naše upravičene in utemeljene zahteve po lastni višji šoli gospodarsko-trgovske smeri.

Za enoletni abiturientski tečaj, ki bo deloval v sklopu trgovske akademije I v Celovcu, se je prijavilo 12 dijakov — 5 deklet in 7 fantov, ki so že opravili zrelostni izpit ali maturo. Tečaj bo vodil razrednik dipl. trg. Franci Brežjak, profesor na celovski trgovski akademiji, ki mu želimo veliko uspeha pri njegovih novih nalogah. Pouk se bo pričel v ponedeljek in se bo odvijal v nekaterih predmetih pretežno v slo-

venskem in v drugih predmetih pretežno v nemškem jeziku, poleg tega pa bo še pouk slovenske korespondence. Vprašanje učnih moči je v glavnem urejeno, le za dva predmeta doslej še ni zadovoljive rešitve, kar pa se bo ob potrebnem razumevanju pristojnih dejavnikov gotovo dalo urediti.

Prednosti obiska te šole oziroma tega enoletnega tečaja so na dlan: po končanem letniku so obiskovalci abiturientskega tečaja kvalificirani za zaposlitev v raznih gospodarsko-trgovskih poklicih, kjer si po dveh letih prakse lahko pridobijo tudi potrebno usposobitev za samostojno podjetnost; po drugi strani pa jim je po končanem letniku odprta pot za nadaljnji študij na visokih šolah ali univerzah, pri čemer imajo s svojo poklicno kvalifikacijo gotovo boljše izgleda tudi za počitniško zaposlitev.

Predstavniki celjske regije so obiskali Koroško

V torek 15. septembra 1981 so se na povabilo Gospodarskega odbora Zveze slovenskih organizacij mudili na enodnevnem delovnem obisku na Koroškem predstavniki družbenopolitičnih in gospodarskih organizacij celjske regije. Delegacijo je vodil dipl. iur. Aleš Ilc.

Med svojim bivanjem na Koroškem so se gostje iz celjske regije pogovarjali med drugim s predstavniki Topšporta in Posojilnice Pliberk. Ogleдали so si tudi podružnico Topšporta v Železni Kapli in Peršmanovo domačijo. Na zaključku obiska pa je bil še delovni razgovor s predstavniki Zveze slovenskih organizacij ter krajevnih odborov ZSO Pliberk in Železna Kapla; pri tem razgovoru je

sodeloval tudi podžupan občine Železna Kapla-Bela Miha Kuchar.

Pri razgovorih so ocenili rezultate sodelovanja na podlagi dogovorov, ki so bili sprejeti 9. aprila letos ob obisku predstavnikov ZSO in včlanjenih organizacij v celjski regiji. Dosedanje sodelovanje na področjih gospodarstva, kulture in drugih dejavnosti je bilo ocenjeno kot pozitivno. Obenem pa so bili sprejeti tudi sklepi v zvezi z nadaljnjo izgradnjo Peršmanove domačije, razvoja Topšporta in drugo. Ob tej priložnosti se je tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser predstavnikom celjske regije posebej zahvalil za njihov veliki doprinos pri urejanju Peršmanove domačije v muzej narodnoosvobodilnega boja na Koroškem.

OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA:

V prihodnjih dneh je še priložnost za prijavo otrok k dvojezičnemu pouku

Ta teden se je tudi na Koroškem začelo novo šolsko leto. V naših pogojih to pomeni še posebno obveznost: poskrbeti moramo, da bo čim več otrok iz narodnostno mešanega ozemlja deležnih šolskega pouka v obeh deželnih jezikih. Tozadevne prijave, ki jih predpisuje krivični šolski zakon, so možne še tekom prvih desetih dni šolskega leta.

Le v skupni vzgoji otrok je pot do resnične skupne Koroške!

OKTOBER ARENA
OKTOBRSKI TABOR

v soboto, 10. oktobra 1981 ob 14.30h
pred Kulturnim domom na Radišah

V sporedu med drugim
sodelujejo kabaret,
glasbene skupine in zbori.

Dobimo se na RADIŠAH!

Na mednarodnem srečanju mladine in študentov predstavljena tudi problematika koroških Slovencev

V Kumrovcu, rojstnem kraju maršala Tita, je bil letos spet mednarodni seminar mladine in študentov, na katerem se je zbralo več sto delegatov iz vseh predelov sveta. Zastopanih je bilo nad 90 mladinskih in študentskih organizacij, med njimi tudi Zveza slovenske mladine iz Celovca ter mladinski odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze iz Trsta in Gorice. Iz Avstrije so bili poleg predstavnikov naše mladinske organizacije tudi še zastopniki socialistične mladine ter visokošolske zveze. Srečanje je potekalo letos v znamenju miru, proti hegemonizmu velesil, za napredno in ustvarjalno sožitje med narodi in narodnostmi sveta.

Ob prihodu v Kumrovec so bile delegacije iz tujih držav sprejete z izredno prisrčnostjo in gostoljubnostjo. V modernem Domu NOB in mladine je bilo vzorno poskrbljeno za brezhiben potek velikega mednarodnega srečanja. Delo seminarja je potekalo v petih jezikih: v srbohrvaščini, angleščini, francoščini, španščini in arabščini, za kar so s simultanim prevajanjem skrbeli izvrstni tolmači.

Seminar je trajal teden dni in v tem času so se udeleženci seznanili z najrazličnejšimi vprašanji in problemi današnjega sveta — od teženj obeh velesil po nadvladi v tako imenovanem tretjem svetu preko oboroževalne tekme in gospodarskih težav vse tja do manjšinske problematike in boja osvobodilnih gibanj v deželah, kjer še vedno vladajo tuji gospodarji ali domači diktatorski režimi. Veliko pozornost so vzbujali udeleženci iz afriških dežel, ki so prišli v svojih pisanih narodnih nošah in s svojimi političnimi gesli, naperjenimi proti nadvladi ene ali druge velesile, proti izkoriščevalski politiki multinacionalnih koncernov in še zlasti proti ravnanju rasističnih režimov, ki slej ko prej uveljavljajo svojo zločinsko politiko apartheida. Sicer pa je splošna naravnost proti vsem oblikam imperializma, kolonializma in neokolonializma, nacizma in fašizma ter vseh drugih vrst hegemonije pričala o napredni usmeritvi udeležencev seminarja.

Pred tem širokim mednarodnim forumom angažirane mladine sveta je bila razgrnjena tudi problematika slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Predsednik Zveze slovenske mladine v Celovcu Marjan Pečnik je udeležencem seminarja orisal razmere, v kakršnih živimo koroški Slovenci. Opozoril je na stoletno germanizacijsko politiko, ki jo uveljavljajo tako v jezikovnem

in kulturnem pogledu kot tudi na gospodarskem področju z načrtnim zapostavljanjem avtohtonega naseljenega ozemlja manjšine. Poleg tega vsestranskega političnega preganjanja smo bili v času nacifašistične strahovlade med drugo svetovno vojno izpostavljeni tudi še fizičnemu iztrebljanju, ki pa smo se mu uprli z orožjem v roki ter bistveno prispevali k osvoboditvi naše domovine.

V svojem prikazu je tov. Pečnik omenil tudi dejavnost nemškega-

dejanske in vsestranske enakopravnosti na vseh ravneh družbenega življenja.

Ko je govoril o sedanjih pravnih ureditvi, je tov. Pečnik poudaril, da zakon o narodnih skupinah položaja ni izboljšal, marveč ga je dejansko še poslabšal. „Uresničile so se zle slutnje, ki smo jih izrazili avstrijski vladi in zakonodajalcu še pred sprejetjem tega zakona, ki pa jih niso upoštevali. Tako danes najmanj dve tretjini slovenskega prebivalstva na ozemlju, ki ga naseljujemo že blizu 1500 let, nima pravičice do uporabe svojega materinega jezika pred upravnimi in sodnimi oblastmi, čeprav nam je ta pravica izrecno zagotovljena v členu 7 državne pogodbe. To kratenje mednarodnopravno zajamčene jezikovne enakopravnosti predstavlja brez dvoma eklatantno kršenje ene od najosnovnejših človekovih pravic, pomeni prekršek v smislu med-

cionalističnih organizacij, ki slej ko prej neovirano delujejo proti manjšini in njenim pravicam ter odločilno vplivajo na protimanjšinsko nastrojenje, s tem pa zastrupljajo ozračje v deželi. Pogosto se v dejavnost teh krogov vključujejo tudi posamezniki ali manjše skupnice iz vrst politične emigracije, ki je po zlomu nacističnega rajha pribežala na Koroško. Posledice najrazličnejših oblik neenakopravnosti in pritiska so nevarne za manjšino, ki je zaradi tega ogrožena v svojem obstoju, če se ne bo njen položaj izboljšal z uveljavitvijo ukrepov, ki bi ustvarili pogoje

narodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije.“

Pa tudi tam, kjer bi zakon moral veljati, ga oblasti izvajajo tako restriktivno, da ni mogoče govoriti o zaščiti slovenske narodne skupnosti, je opozoril predstavnik ZSM. Omenil je nerazumevanje oblasti za upravičene zahteve po izboljšanju na šolskem področju in v predšolski vzgoji; odklanjanje zahtev po večjem upoštevanju v modernih medijih, kot sta radio in televizija; pa tudi neupoštevanje potreb na gospodarskem področju. Pri tem pa je naglasil, da zgolj zagotovitev konservacije stanja etnične skupine v današnji moderni družbi nikakor ne zadostuje, ampak da že nadaljnji obstoj manjšine sam terja tudi zagotovitev in pospešitev njenega razvoja na vseh področjih sodobnega družbenega uveljavljanja.

V luči takšnega stanja se koroški Slovenci upravičeno čutimo ogrožene v svojem obstoju, je dejal tov. Pečnik, zato nadaljnjo asimilacijo skušamo zaustaviti z lastnimi duhovnimi in materialnimi napor. Kljub slabim izkušnjam, ki imajo za posledico, da smo zgubili zaupanje v pristojne uradne dejavnike, pa smo slej ko prej mnjenja, da je rešitev treba iskati v enakopravnih, stalnih in obvezujočih pogajanjih med predstavniki manjšine ter avstrijske zvezne in koroške deželne vlade. V ta namen sta osrednji organizaciji posredovali vladi operativni koledar, ki vsebuje predloge za postopno uresničevanje enakopravnosti zlasti na tistih področjih, ki z zakonom o narodnih skupinah niso zajeta. Cilj in namen vseh prizadevanj slovenskih organizacij na Koroškem pa je, da si slovenska narodna skupnost pribori svoje manjšinske pravice, ki so del splošnih in neodtujljivih človekovih pravic — da bo kot enakopravna skupnost živ in tvoren subjekt v državi, kjer živi in deluje, ter povezovalni člen med sosednjima državama in narodom.

Posebej je tov. Pečnik predstavil še Zvezo slovenske mladine in

OKTOBRSKI TABOR

Trostrankarski pakt

pritajena „dokončna rešitev“ slovenskega vprašanja?

● Letošnji Oktobrski tabor bo v soboto 10. oktobra ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Radišah.

V nasprotju s protimanjšinskimi tradicijami 10. oktobra se Oktobrski tabor od svojega začetka zavzema za sporazumevanje med narodnostmi, za sporazumevanje na osnovi priznavanja pravic slovenske manjšine. Z raznovrstnimi prireditvami v raznih krajih Koroške se predvsem okoli 10. oktobra postavlja zoper manjšinsko politiko in nastopa za pospeševanje dvojezičnosti. Lanskoletna osrednja prireditev v Celovcu je bila dosednji višek.

Tudi v petem letu veljavnosti zakona o narodnih skupinah ni moč zapaziti bistvene spremembe manjšinske politike pri deželnozborskih strankah in pri KHD. Samo zelo kratko — ob razgovorih februarja letos — se je zdelo, da so stranke pripravljene za brezpogojne pogovore z zastopniki manjšine o odprtih problemih. Kmalu na to pa so se stranke vrnile na staro manjšinsko politiko, ki ji je trostrankarski pakt skupni imenovalec. Politični pritisk na Slovence se je povečal in stereotipno ponavlja jo zahtevo, da naj Slovenci vstopijo v manjšinske sosvete. Stranke naprej vztrajajo pri zakonu o narodnih skupinah, ki v členu 7 avstrijske državne pogodbe zajamčene pravice Slovencev teritorialno in vsebinsko bistveno okrnjuje, in nimajo nobenega interesa, da bi pospeševale manjšino.

V teku razveseljivega izboljšanja dobrososedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo zastopniki strank sicer vedno poudarjajo pomembno vlogo dialoga in sporazumevanja, vendar doslej ni nobenih dejanskih znamenj, da bodo besedam sledila ustrezna dejanja. Nasprotno: reševanje nujnih vprašanj — dvojezična predšolska vzgoja v otroških vrtcih, razširitev slovenskih radijskih oddaj, uvedba slovenščine kot obvezen predmet itd. — spet in spet odlagajo. Tako pa podpirajo asimilacijo in razkroj manjšine. Razen tega se je bati, da na tej osnovi pripravljajo še druge okrnitve manjšinskih pravic, predvsem na vzgojnem in šolskem področju.

Zato hoče Oktobrski tabor letos opozoriti na to pritajeno „dokončno rešitev“ slovenskega vprašanja.

Zato bo tudi še naprej opozarjal na nespremenjeno neugodni in zapostavljeni položaj slovenske manjšine. Oktobrski tabor hoče spodbujati ojačeno razpravljanje in razmišljanje o možnostih rešitve iz tega položaja. V okviru letošnjega tabora se bomo posvetovali o možnostih dvojezične vzgoje in razpravljali o obravnavanju problematike 10. oktobra v šolah. V kulturnem programu pa bodo nastopili med drugim umetniki iz Južne Tirolske in kulturne skupine drugih manjšin.

Dobimo se torej na Oktobrskem taboru na Radišah!

Nove podražitve

tudi na socialnem področju

Že v zadnji številki našega lista smo pisali o raznih oblikah „varčevanja“, s katerim namerava finančni minister „razbremeniti“ državni proračun za leto 1982. Med drugim je bilo omenjeno tudi področje socialne politike in zdaj so znane tudi že nekatere konkretne podrobnosti.

Osnovna mera za določanje prispevkov v bolniškem zavarovanju bo predvidoma s 1. januarjem 1982 zvišana od sedanjih 15.300 na 18.000 šilingov, kar bo imelo za posledico določeno zvišanje prispevkov. Medtem ko bo ta podražitev zadela le prejemnike višjih mesečnih dohodkov, pa bo zvišanje pristojbine za zdravniške recepte od 15 na 18 šilingov občutno obremenilo predvsem socialno šibkejšje sloje. Kako si socialni minister Dallinger konkretno predstavlja še druge „določene spremem-

be“ v socialni politiki, doslej še ni znano, vendar je bilo iz zdravniških krogov že slišati glasove, ki so svarili pred vsakršno omejitvijo zdravniških honorarjev, ker bi takšna omejitev baje nujno povzročila poslabšanje zdravniške oskrbe.

Toda nove podražitve na socialnem področju niso edine, ki bodo dodatno obremenile denarnico avstrijskega državljanca. Spirala cen se bo začela hitro vrteti zlasti po sedanjih sprostitvi doslej uradno določenih cen bencina in drugih tekočih goriv. Kajti čeprav so cene nafte na svetovnih tržiščih občutno padle je na primer v Nemčiji in Švici že prišlo do pocenitve bencina, pri nas splošno napovedujejo nasprotni razvoj. To pa bo prej ali slej povzročilo podražitve tudi na številnih drugih področjih.

orisa njeno vlogo v boju za obstoj in razvoj koroških Slovencev.

Izvajanja predsednika ZSM so bila deležna izredno živahnega zanimanja med udeleženci seminarja, tudi med zastopniki ostalih organizacij iz Avstrije. Pri marsikomu je bilo opaziti začudenje in nerazumevanje, da država, ki se ima za demokratično in se rada ponaša s svojo pravno ureditvijo, tako mačehovsko ravna s svojimi manjšinami, in to v današnjem času vseplošne solidarnosti ter naprednega sožitja. Svoje kritično mnenje o manjšinski politiki Avstrije pa so si udeleženci seminarja lahko izoblikovali tudi na osnovi obsežne znanstvene literature in drugih do-

kumentov, ki so bili na razpolago. Tako lahko ugotovimo, da je bila informacija širokega mednarodnega foruma o našem vprašanju uspešno opravljena.

Ob koncu pa naj še zapišemo, da so prireditelji srečanja v Kumrovcu poleg izvrstnih pogojev za delo seminarja tudi sicer vzorno poskrbeli za bivanje udeležencev. Večer za večerom so jim nudili tudi bogat kulturno-umetniški in zabavni program, ki je obsegal celo vrsto folklornih in pevskih nastopov posameznih narodov in narodnosti ter razne druge privlačne prireditve. Zato bo „Kumrovec 81“ gotovo ostal vsem udeležencem v najlepšem spominu.

KHD-jevska „nedolžnost“ v luči sodnijskega procesa

Če bi sodili po zagotovilih KHD-jevskega predsednika Feldnerja, bi nujno prišli do prepričanja, da je koroški Heimatsdienst z vsemi svojimi privraski najbolj nedolžna zadeva sveta: nima ničesar opraviti z desničarskim ekstremizmom, ničesar z nacistično in nacionalistično miselnostjo, ničesar s protikomunizmom in celo ničesar s kakršnokoli protislovensko dejavnostjo.

V tem smislu so namreč izzvenele izjave Feldnerja, ko je v ponedeljek pred dunajskim sodiščem odgovarjal na vprašanja sodnika, ki si je hotel ustvariti predstavo o duhovni usmerjenosti KHD in njenih članov. Šlo je za nadaljevanje procesa, ki ga je Feldner sprožil zaradi znane dokumentarne publikacije avstrijskega odporniškega gibanja o desničarskem ekstremizmu v Avstriji (ki je pred nedavnim doživela že peto nakladol); ker je bil v ta krog uvrščen tudi KHD, se je njegov predsednik čutil užaljenega in je tožil pisca dotičnega članka ter odgovornega urednika publikacije.

Med sedanjim že drugim izčrpnim zaslišanjem je Feldner po eni strani spet skušal naslikati nedolžnost KHD v najbolj beli barvi, toda po drugi strani je s lastnimi izjavami v to nedolžno belino sam posejal celo vrsto črnih madežev. Izjave na primer o „koristnih idiotih svetovnega komunizma“ in o „na možganih amputiranih grobarjih zapadnih demokratičnih svobodčin“ so prav tako skregane s trditvami o nedolžnosti kot pa krivulice o jugoslovanskem osvajanju Koroške „skozi zadnja vrata“ ali o slovenskih „nacional-komunistih“, ki baje ogrožajo domovino. Tudi Feldnerjev odnos do Steinacherja in njegove knjige „Siege in deutscher Nacht“ je dokaj zgovoren: po poročilih v tisku je Feldner baje izjavil, da KHD s to knjigo nima nič opraviti in da je ponatis menda izdal za zveza abwehrkämpferjev, torej članici KHD; obenem pa se baje ni hotel distancirati od Steinacherja in njegove literature (o kateri je sodišče že pred leti nedvoumno ugotovilo, da vsebuje nacistično miselnost in je bil zato v tedanjem procesu naš list tudi oprščen — op. ured.). In ne nazadnje je Feldner ponavljal tudi svoje znane izpade proti koroškim partizanom ter se še posebej razburjal zaradi Koroškega partizanskega pevskega zbora, katerega obstoj je zanj menda „empörend“.

Proces je bil ponovno preložen in se bo nadaljeval 27. novembra, ko bodo zaslišali tudi vrsto prič. Kako se bo glasila sodba, ki jo bo potem izrelo sodišče? Ali bo to spet le zmaga čistega formalizma, kakor se je to dogajalo pri vseh sorodnih procesih na Koroškem? Ali pa bo sodišče pri svojem pravdoreku upoštevalo tudi okolnosti obstoja in posledice dejavnosti takih organizacij?

Tudi 1. likovna kolonija v Svečah

Vas Sveče v Rožu je pred kratkim bila sedem dni domovina likovnih umetnikov iz treh sosednjih dežel in pokrajin, namreč Avstrije, Italije in Jugoslavije. Namen enotedenskega srečanja likovnih umetnikov v Svečah ni bil le v tem, da bi med seboj izmenjavali svoje izkušnje, temveč tudi v tem, da bi ljudem, zlasti mladini zbudili zanimanje za likovno umetnost in da bi ji dali pogum k lastnemu ustvarjanju in kreativnosti.

Take kolonije, na katerih se umetniki srečajo za določen čas, da od strani pregraje, ki v posebni meri omejujejo likovne umetnike, ker so po zvrsti svoje umetnosti večnoma primorani individualisti, so vedno bolj priljubljene in zato nič nenavadnega. Umetnikom gre zlasti za vzpostavljane medsebojnih stikov, pa tudi za kontakt s širšo publiko, ki običajno ne zahaja v muzeje ali galerije, ker se le-te geografsko običajno nahajajo le v kulturnih centrih — večjih mestih — preveč oddaljeni in ker obstaja neki „strah prestopa praga“ (Schwellenangst), katerega se navadni zemljan ne upa prestopiti. Če se pa umetniško delo — od začeta ideje do njene uresničitve — takorekoč odvija pred očmi publike in sicer take publike, ki še ni umetniško „pokvarjena“, je že storjen velik korak do boljšega stika in razumevanja in dojemanja umetniškega dela. Ako se ob tem posreči pridobiti in vključiti v aktivno sodelovanje še „amaterske“ laike, da sodelujejo pri umetniškem procesu, lahko rečemo, da je taka

umetniška kolonija bila uspešna.

To brez dvoma lahko trdimo o prvi umetniški koloniji v Svečah, ki je privabila dovolj znanih umetnikov v Rožno dolino. Če tu omenimo samo Valentina Omana, ki ga upravičeno lahko imenujemo za dušo sveškega srečanja, pa tudi Hans Staudacharja, mednarodno znanega likovnega umetnika iz Avstrije, ki je tudi bil v Svečah. Zbranim umetnikom ni šlo za širjenje lastne slave, marveč dejansko za pridobivanje zainteresiranih Svečanov in drugih prebivalcev sveške okolice k odkrivanju lastne kreativnosti. Tako je Valentin Oman umetnikom-amaterjem dal na razpolago svojo tiskarno za tiskanje jedkanic, ki jo je postavil v prostorih ljudske šole. S tem so imeli udeleženci-amaterji možnost takoj videti rezultate svojih izdelkov, naučili in privadili pa so se tudi raznih tehnik, katerih se umetniki poslužujejo. Pregraja med občinstvom in umetnikom je na ta način padla sama od sebe.

Vendar tudi originalnost posameznih umetnikov zaradi tega ni

trpela, kakor je pokazala zaključna razstava v Svečah, ko so se umetniki-udeleženci kolonije predstavili s svojimi, v Svečah nastalimi slikarskimi izdelki. Da se je v le-teh odražala tudi nenadna smrt Wernerja Berga pa ni ravno svojstvenost tam zbranih likovnikov, marveč tudi dokaz za veliko spoštovanje, katerega je bil deležen ta umetnik na Koroškem ter oporoka njegovega mnogoletnega umetniškega truda za dobro in prijeteljsko ter enakopravno sožitje obeh narodov v deželi.

Fra-ter

J. Vidmar dobitnik Njegoševe nagrade

Akademiku Josipu Vidmarju, znanemu slovenskemu kritiku in estetu, je prejšnji teden bila dodeljena najvišja jugoslovanska literarna nagrada za književnost — Njegoševa nagrada.

Vidmar je to visoko nagrado prejel za knjigo „Obrazi“. V utemeljitvi žirije, katero sestavljajo člani iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin, je rečeno, da pri „obrazih“ gre za integralno delo, ki osvetljuje celotno epoko, podaja duhovno podobo tega stoletja v slovenski ustvarjalnosti in predstavlja njegove gonilne zamisli, hkrati pa je etični ter estetski portret samega avtorja.

Njegoševa nagrada, ki jo v Cetinju podeljujejo vsako tretje leto, so doslej prejeli le Mihailo Lalič, Miroslav Krleža, Branko Čopić, Blaže Koneski, Meša Selimović in Oskar David. Josip Vidmar je torej prvi Slovenec, ki je dobil nadvse ugledno nagrado, ki nosi ime po črnogorskem pesniku Petru Petroviču Njegošu.

„Profili 81“ o narodnostnih predsodkih

Okoli trideset bolj ali manj prominentnih znanstvenikov, kulturnikov in drugih ustvarjalcev se je minuli konec tedna na šentviških „profilih 81“ ukvarjalo z vlogo umetnosti pri premagovanju narodnostnih predsodkov. Po otvoritvi v petek dopoldne, kjer je bila prisotna tudi deželna politična prominenca, sta dva referata začrtala smer razprave v petek popoldne in v soboto.

Vodja kulturnega oddelka pri evropskem svetu v Strasbourgu dr. Michael Marschall Bieberstein, je v gladkih, včasih impozantnih formulacijah tematiziral vodilno temo zborovanja in se pri tem bavil z vprašanji vseevropskega kulturnega sodelovanja. Posebej je poudaril vlogo prevajalcev pri tem poslanstvu in napovedal, da bo evropski svet proglasil leto 1985 za evropsko leto glasbe.

Bolj konkreten v svojih besedah je bil televizijski intendant Wolf In der Maur, ki je razčlenil vlogo medijev pri premagovanju narodnostnih predsodkov. Dejal je — in to misel lahko takoj apliciramo na medije na Koroškem, predvsem tiskane, pa tudi elektronske —, da so sredstva javnega obveščanja vedno prispevala k utrjevanju in razširjanju narodnostnih predsodkov. Dodal pa je, da tega ne počenjajo v brez-zračnem prostoru, temveč so samo zrcalo družbe. Seveda pa predsodke lahko krepijo ali jih pa zavirajo.

Za svoj medij, za televizijo, je orisal vlogo, ki jo skuša imeti pri premagovanju predsodkov, in pri tem posebej naglasil pot, po kateri je šla avstrijska televizija s skupnimi produkcijami s sosednimi televizijskimi hišami. Tu je nanizal že realizirane in še načrtovane skupne produkcije z madžarsko, jugoslovansko in italijansko televizijo. Za nas so tu posebej zanimivi skupni načrti z RTV Ljubljana. Znano je že, da bodo skupaj realizirali tridelno TV igro o Juliusu Kugyju. V načrtu je tudi skupen portret Srečka Kosovega, skupno z RTV Ljubljana, novosadsko TV, italijansko in švicarsko televizijo pa snujejo serijo o življenju manjšin od Vojvodine do francoskih Alp.

V razpravi (in prav tako v televizijski oddaji „Nachtstudio“ v petek) se je med drugim javil k besedi Peter Turrini, ki je prirediteljem očital, da pri diskusiji, ki se ukvarja z narodnostnimi predsodki, ni navzoč noben Slovenec, doma s Koroške. Pridružil se mu je tudi še češki pisatelj v emigraciji Ota Filip. Peter Turrini je za sobotni literarni večer po svojem načelu, da na Koroškem ne bere brez slovenskega kolega, povabil tudi Janka Messnerja, ki je prebral nekaj slik iz svoje domovinske knjige.

Mehiška ljudska umetnost v muzeju Goričane

Spomladi letos je v muzeju v Goričanah pri Medvodah bila razstava zlata iz Mehike. Ta razstava umetniških izdelkov iz zlata je doživela izredno veliko odmevnost publike tako v Sloveniji kot iz drugih republik SFRJ in v inozemstvu.

V ciklu poletnih prireditev muzeja v Goričanah pa je poleg drugih razstav, spet zastopana Mehika. Tokrat gre za ljudsko umetnost te dežele severne Amerike, ki je znana po izredni raznolikosti, kar se posebno odraža v številčnosti jezikov in s tem različnih kulturnih smeri. V tej deželi imajo 34 jezikovnih skupin, slednje pa so še razdeljene na mnoge dialekte. Kljub temu pa pri razstavi gre za enovit pregled izročila indijskih plemen, torej za predmete iz obdobja pred prihodom Špancev v to deželo.

In če pri omenjeni razstavi gre za ljudsko umetnost, to nikakor ne pomeni, da gre za nekakšno smer naivnosti, ampak je to čista umet-

nost. Zato se je kaj hitro uveljavila ugotovitev, da se vsak Mehikanec rodi kot umetnik, ker imajo prebivalci te države izredno izostren občutek za estetsko oblikovanje. Strokovnjaki menijo, da je to pogojevano z spoštljivim odnosom teh ljudi do vsake stvari. Mehikanec dejansko iz vsakega še tako nepomembnega predmeta zna napraviti umetnino. To se razumljivo odraža tudi v novejši mehiški umetnosti.

V muzeju v Goričanah ima obiskovalec enkratno priložnost spoznati mehiško ljudsko kulturo v vseh njenih smereh. Tako so na razstavi zastopane umetnine s področja tkanim, rezbarstva, oblikovanja raznih kovin in materialov do pletenja in raznih predmetov s katerimi krasijo svoje domove.

Na razstavi, ki je razen ponedeljka, odprta vsak dan, vrtijo tudi filme o Mehiki in predvajajo mehiško glasbo.

Celovski slikarji razstavljajo v Ljubljani

Pretekli ponedeljek so v Mestni galeriji v Ljubljani odprli potujočo razstavo slikarjev mesta Celovca, katero so pred tem prikazali v Titogradu, Skopju, Novem Sadu in v Nišu. Pri tem gre za 53 del 18 celovških slikarjev, kar brez dvoma daje širok vpogled v likovno ustvarjanje v koroškem glavnem mestu. Pričujočo razstavo so prikazali tudi v drugih državah Evrope in sicer na Nizozemskem, Danskem, Bulgariji, Romuniji, Zvezni republiki Nemčiji, na Poljskem in drugih mestih Avstrije. Po zaključku v Ljubljani bodo razstavo prikazali še v pobratenem mestu Dessau v Nemški demokratični republiki.

Otvoritve razstave v Ljubljani so se udeležili predsednik Občinske skupščine Ljubljana Marjan Rožič, avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Georg Weihs in jugoslovanski konzul v Celovcu Šandor Zanol. Razstava poteka v okviru sodelovanja med mestoma Celovec in Ljubljano oziroma Avstrijo in Jugoslavijo in ima med drugim tudi namen poglobiti dobrososedske odnose med obema deželama.

Kljub temu pa je tu treba zabele-

žiti, da so v Ljubljani med imeni razstavljalcev pogrešali Prešernovega nagradjenca Valentina Omana, ki živi v Celovcu (in je tu ustvaril več monumentalnih del kot na primer freske na celovškem centralnem pokopališču in zvezni gimnaziji za Slovence in drugo) ter kot slikar sodi med vidne umetnike Koroške in Avstrije. Novinarji ljubljanske televizije je to zadefinirano povedano, da Oman ne sodi v ta okvir, ker ima svoj atelje tudi na Dunaju. Tako argumentacija je vsekakor bolj podobna cenenu izmikanju, pravi vzrok pa je najbrž neke druge; slovenskim rojakom ga najbrž ni treba posebej razlagati. Tu se vsekakor vsiljuje vprašanje, ali spet prihajajo časi, ko za ceno dobrega sosedstva pozabljamo na prisotnost manjšine? Vsaj Walther Nowotny, predsednik koroškega PEN-Cluba, ki je za katalog omenjene razstave napisal uvodno besedo, bi moral vedeti, da v Celovcu živijo in delajo tudi slovenski umetniki, saj sicer silno rad govori o potrebi sodelovanja med narodi.

Da ne bo pomote, mi smo tudi za sodelovanje, vendar ne za ceno preziranja drugih.

Negovorjeni govor na mitingu Kladi, ki je bil praznik improvizacije

Dvodnevni miting Kladi, ki je preteklo soboto in nedeljo potekal v kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu v Podjunu, je bil namenjen srečanju mladine treh dežel. Kljub točno določenemu in objavljenemu časovnemu zaporedju posameznih točk sporeda, je prireditev bila praznik improviziranja, če izrazimo zaključni del vsakega dneva, ko sta nastopila folklorni ansambel „Tine Rožanc“ iz Ljubljane in Koroški partizanski pevski zbor, saj sicer skoraj nobena od predvidenih točk sporeda ni bila izvedena ob napovedanem času, skoraj polovica pa jih je sploh odpadlo. To je seveda razočaralo marsikatero obiskovalca, ki je šel na prireditev zaradi te ali druge točke sporeda. V Šentprimozu pa je bilo vse postavljeno na glavo, zato se je marsikateri obiskovalec čutil prevaranega.

Vtis nesolidnosti je dajala prireditvi tudi prefunkcioniranost srečanja v strankarsko politično zborovanje, v „Pressefest“, ki je bil močno podoben „Volkswillfestu“ in sličnim prireditvam KPA — kajti na vstopnicah je bilo to jasno povedano samo v nemščini, medtem ko je bila Slovincem predstavljena

prireditve kot srečanje mladine treh dežel. To potrjuje tudi dejstvo, da ves čas mitinga ni bilo besede v podporo boju koroških Slovencev za njihove narodnostne pravice oziroma uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe, kar bi od Kladi kot slovenskega glasila vendar smeli pričakovati. Zato pa si je Janko Messner spet enkrat privoščil značilno mesnerjevščino, ko je svoj nastop kot Pokrznikov Luka zlorabil za to, da je Zvezo koroških partizanov difamiral kot družino pijancev in to tik pred nastopom Koroškega partizanskega pevskega zbora.

Svojo nekorektnost pa so kladivarji pokazali tudi s tem, da predsedniku Zveze slovenske mladine Marjanu Pečniku niso pustili nastopiti, da bi spregovoril pozdravne besede svoje organizacije. Zato glavne misli negovorjenega govora predsednika ZSM objavljamo na tem mestu.

Marjan Pečnik najprej predstavi Zvezo slovenske mladine in njene cilje ter pri tem naglašja demokratično in antifašistično usmerjenost te organizacije, da goji najširšo akcijsko enotnost, zlasti v boju za doseg

narodnostnih pravic koroških Slovencev in izpolnitve člena 7 državne pogodbe. Pri tem se ZSM povezuje tudi z vsemi demokratičnimi silami v avstrijski družbi, ki zagovarjajo obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti. Ugotavlja pa, da v programu mitinga Kladi ni zasledil niti ene besede, ki se nanaša na člen 7 državne pogodbe in boj koroških Slovencev za doseg njihovi narodnostnih pravic.

„Zveza slovenske mladine se vsestransko povezuje z matičnim narodom v SFRJ, zlasti z RK Zveze socialistične mladine Slovenije, nadalje sodelujemo z mladinsko organizacijo slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zveza slovenske mladine goji tradicijo narodno osvobodilne borbe in se v široki akcijski enotnosti bori proti elementom, ki imajo za cilj slovenski narodni skupnosti vzeti njen značaj in onemogočiti njen vsestranski razvoj.“ Pečnik nadalje izraža svojo zaskrbljenost nad pojavom neonacizma v koroški in avstrijski družbi, ki se posebno odraža v izživiljanju nacionalizma. Opozarja pa, da razvoj gre naprej in da se je v zdnjem desetletju jasno pokazalo, da narodi v Evropi in drugih kontinentih hočejo sami krojiti svojo usodo in da se upirajo vmešavanju tujih sil, zlasti svetovnih velesil. Zato poudarja, da je sleheme probleme treba reševati tam, kjer nastajajo in to skupaj s pri-

zadetim narodom ali državo.

„Tudi pri nas na Koroškem je probleme treba reševati s prizadeto manjšino“ pravi Pečnik in nato kritično pokaže na našo politiko in je mnenja, da nam visoka parketna politika nič ne pomaga, da nam je potrebna aktivnost na vseh področjih kot je gospodarsko, kulturno, politično, zlasti pa delo med mladino. Pri tem omenja uspehe zadnjih let, ko je prišlo do izvedbe raznih akcij kot je gradnja kulturnih domov, otroških vrtcev, ureditev Peršmanove domačije in ustvarjanje novih delovnih mest na južnem Koroškem. Predsednik ZSM posebej naglašja, da so taki uspehi bili možni le na osnovi frontovske usmerjenosti, katera vsakemu omogoča sodelovanje ne glede na njegovo idejno usmerjenost. Tako usmerjenost goji tudi ZSM, zato ta organizacija želi konstruktivno sodelovati z obema osrednjima političnima organizacijama koroških Slovencev ZSO in NSKS in tako prispevati svoj delež k naši narodnostni politiki.

Ob koncu pa predsednik ZSM ugotavlja, da je mladino prav gotovo privabila v Šentprimoz tudi parola „Za mir in razorožitev“, saj je borba za ohranitev miru pogojena s sodelovanjem vseh naprednih sil in da je le ob sodelovanju vseh možno doseči napredek, tudi enakopravnost slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Novice iz Pliberka in okolice

Nabrlo se je več novic, o katerih je potrebno, da nekaj napišemo, drugače bo nekdo morda mislil, da se pri nas nič ne dogaja in da spimo „večno“ spanje. Temu le ni tako, kar pogledajmo, kaj vse se godi okoli nas.

Gradnja novega zadružnega poslopja v Pliberku

Z veseljem opazujemo gradnjo poslopja nove pliberške kmečke zadruge. Sedanji prostori so za današnji čas vsakakor neprimerni. Po dveletnih pogajanjih in načrtovanjih pa je vodstvu zadruge, ki jo vodi inž. Kapun Fridl, vendarle uspelo, da se je skorajžila in prepričala tudi ostale o potrebi sodobne zadruge. Z gradnjo in rastjo nove zadruge oziroma novega poslopja pa raste tudi ponos in zavest ne le samo članov zadruge, temveč vseh naših ljudi. Z veseljem ugotavljamo, da prihajajo vedno novi ljudje v zadrugo in se zanimajo za to in ono. Prepričani smo, da bo prišlo še več strank, ko bo imela zadruga v novih prostorih še večjo izbiro blaga za prodajo. Gradnja poslopja hitro napreduje in je kar veselo gledati, kako vsak dan raste objekt, ter ljudi, ki se gnetejo okoli poslopja bodisi kot kupci, delavci ali kot radovedneži. Vsekakor je za naš kraj gradnja novega poslopja zadruge velika pridobitev in napredek, saj pričajo o

di na planini Ojstrovce, da prisostvuje temu obredu. Med domačini obeh jezikov je bilo tudi nekaj turistov. Cerkvico so posvetili sveti Ani in sv. Hubertu. Blagoslovitvene obrede sta opravila zastopnik škofa, gospod Zimolin in mestni župnik Kulmež ter spregovorila tudi v našem domačem slovenskem jeziku. Škoda je le, da k temu obredu ni bil vabljen kak domač slovenski pevski zbor (ki jih je celo vrsto pod Peco), kar bi bistveno popestrilo sliko enoličnih „koroških gvanov“, saj je pestrost in privlačnost v tem, da tukaj prebivata dva naroda.

V zmoti so tisti, ki mislijo, da kralj Matjaž še vedno spi v Peci. Ne, že zdavnaj se je prebudil in zahteva svoje pravice. Tudi on bi včasih rad pokukal v ta božji hram.

Zadružniki živinorejske zadruge na Komeljni

30. avgusta je Živinorejska zadruga za Libuče in okolico vabila odbornike in člane te zadruge na ogled zadružnega posestva pri Šti-barju vrh Komeljna. Bil je izrazito lep dan, posebno še visoko gori vrh Komeljna. Poleg zadružnikov so se izleta udeležili tudi prijatelji združništva in ljubitelji narave.

Najprej so si ogledali zadružne gozdove in pašnike. Vsi so se lahko prepričali, da je skrb odbora pod predsedstvom Alojza Možine,

skupnem življenju posloviti od moža in domačih. Odšla je od nas mnogo prezgodaj mirna in dobra žena, zvesta članica naše slovenske skupnosti. Možu Nacu izrekamo našo globoko sožalje.

Postaja Avstrijskega rdečega križa v Pliberku

Ponovno se zahvaljujemo vsem tistim, ki so prispevali k temu, da je sedaj v Pliberku stalen sedež ARK z rešilnim avtom. Šele sedaj vemo, kako koristna je ta ustanova za vse, če pride do bolezni ali nesreče. Tudi požrtvovalnim prostovoljnim sodelavcem velja vse priznanje, ko delajo službo za „bog lonaj“, pa čeprav morajo po nočni službi še iti na svoje delovno mesto, kar ni vedno lahko. Dobra volja in razumevanje za skupnost prmagujeta tudi takšne težave. Danes si Pliberka brez postaje RK ne bi mogli več predstavljati, posebno še, ker se dogajajo stalno nesreče bodisi pri delu, na cesti ali v kmetijstvu. K temu pa pridejo še bolezni in pa „novi državljani“. Naša želja je, da bo Rdeči križ tudi v bodoče tako vestno in nepristransko opravljal svojo humano poslanstvo.

Pliberški „Jormak“

Največji pliberški praznik — „Jormak“ je za nami. Letos smo ga že 588-ič praznovali. Le malo je takšnih prireditev oziroma običajev, ki bi imeli tako dolgo življenjsko dobo. Seveda ta sejem danes nima več tistega pravega pomena kot nekoč. Takrat je kmet prignal živino na sejem, jo tam prodal, ter bil nato tarča raznih oderuhov in barantačev. Marsikaterikrat se je naš kmet vračal z jormaka slabe volje, ker svojega blaga ni mogel prodati tako kakor si je to predstavljal. Kaj šele, da bi si od tega ubogega prislužka mogel kaj kupiti, kajti potrebe doma so bile prevelike.

Mnogo se je spremenilo v teku časa na pliberškem sejmu. Danes ne vidiš več živine, kateri bi obadi pili kri, temveč nešteto strojev in traktorjev, ki so izpodrinili vprežno živino. Pa tudi stojnic z raznim blagom in dobrotami je vedno več, kjer ponujajo svojo robo. Sejem pa igra še eno pomembno vlogo in sicer je tam vedno priložnost, da se srečavajo prijatelji in znanci ter sorodniki ter se pomenijo o tem in onem in tako osvežijo poznanstva in sorodstvene vezi.

Pliberški sejem pa ne obiskujejo samo domačini, marveč tudi ljudje iz sosednjih krajev, kot na primer iz Slovenije, katerih pa letos zaradi neugodnih deviznih predpisov ni bilo toliko ter iz Labotske doline in celo iz zgornje Štajerske (ki so se pripeljali z vlakom).

Nekaj pa nas domačine seveda moti in to je, da je bilo na sejmu toliko uniformiranih tujcev iz raznih krajev Avstrije ter tistih v rjavih „gvanth“, kar je samo motilo domačnost srečanja. Pri najboljši volji se ne moreš dobro počutiti med njimi, ker ta navlaka samo popači ljudsko slavo, staro že stoletja. Posebno pa se je „odrezala“ pliberška ljudska stranka oziroma njeni občinski odborniki. Ne bi bilo treba biti vseh v rjavih jopičih in tudi ne bi bilo potrebno demonstrirati svojega „sožitja“ do drugih odbornikov in občanov nekaj korakov zadaj „ekstra“, v posebni skupini. Ali se bodo, ko bodo volitve tudi tako obnašali?!

Z izjemo teh muh je bil letošnji sejem prav lep. Še posebno veselo pa je bilo v uti Slovenskega prosvetnega društva Pliberk. Prepričani smo, da bo prihodnje leto v tej uti prav tako prijetno in veselo.

Ikej

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci vabi na

SLAVNOSTNI KONCERT
ob75-letnici
obstoja

ki bo v nedeljo 27. septembra 1981 ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci.

Sodelujejo:

mladinski ansambel SPD „Dobrač“ na Brnci
tamburaši SPD „Jepa-Baško jezero“ v Ločah
trio Korotan s pevci in oktet SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni
Gemischter Chor Ledenitzen

Prisrčno vabljeni!

Osrednje prireditve ob 30-letnici smrti L. Adamiča so bile v Ljubljani

Že v zadnji številki našega lista smo poročali o spominskih svečanostih, ki jih v Sloveniji prirejajo ob 30-letnici smrti Louisa Adamiča, zlasti v rodni občini v Grosupljem. Te dni pa v Ljubljani potekajo osrednje prireditve v spomin Louisa Adamiča v Ljubljani.

V torek je bila tiskovna konferenca, na kateri so predstavnike tiska seznanili o poteku simpozija o Louisu Adamiču, ki je bil preteklo sredo v prostorih rektorata Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Na simpoziju je sodelovalo 50 znanstvenih in družbenopolitičnih delavcev iz domovine in tujine. Zjutraj istega dne so v okviru prireditev ob 30-letnici Louisa Adamiča v Prešernovi dvorani SAZU odprli razstavo, na kateri je prikazano življenje in delo te pomembne osebnosti slovenske oziroma jugoslovanske kulturne in politične zgodovine. Razstavo sta pripravili univerzitetna knjižnica in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

V sredo zvečer pa je bila v srednji dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani osrednja prireditev ob 30-letnici Louisa Adamiča, ki jo je priredilo predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije. Na tej prireditvi je Vida Tomšič, članica Predsedstva SR Slovenije in predsednica Odbora za obeležitev 30-letnice smrti Louisa Adamiča imela govor, v katerem je orisala velik doprinos Adamiča k nastanku nove Jugoslavije in k slovenski književnosti. V kulturnem delu pa sta članica SNG Andrej Kurent in Janez Vajevac recitala odlomek iz Adamičevih del, medtem ko je orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Uroša Lajovica izvajal dela Blagoje Berse in Marjana Kozine.

Lipušev „Tjaž“ v avstrijskem radiu

Ljubitelji književnosti so verjetno že seznanjeni o tem, da od prejšnjega četrtka dalje na prvem avstrijskem radijskem sporedu v vsakodnevem nadaljevanju berejo roman Florjana Lipuša „Tjaž“, katerega je, kot znano, v nemščino prevedel pisatelj Peter Händke.

Oddajo so pripravili v celovškem studiu Koroškega radia, Lipuševega „Tjaža“ pa bere oziroma interpretira nemški igralec Elmar Gunch, na sporedu je vsak dan od 14.05 do 14.30 ure.

Objava dela slovenskega avtorja v avstrijskem množičnem mediju je prva te vrste, kar z zadovoljstvom pozdravljamo. Posebno nas veseli, da so pri tem upoštevali pisatelja slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Da so za to zbrali prav delo Florjana Lipuša, je razumljivo, saj slednji brez dvoma tvori vrh slovenske sodobne proze na Koroškem in kot tak zavzema tudi vidno mesto v slovenskem slovstvu sploh.

Ko Florjanu Lipušu k temu čestitamo, izražamo tudi upanje, da bo avstrijski radio v svoje sporede vključeval tudi druge koroške besedne ustvarjalce.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje
vsak torek od 9. do 12. ure
V pisarni bo:
22. 9. 1981
Marjan Pečnik

Pohod prijateljstva na Peč

V nedeljo je bil na območju Peči/Ofen, to je na tromeji med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo, drugi turistično-planinski pohod, katerega se je udeležilo kar 7000 pohodnikov. Udeleženci pohoda so se povzpeli na 1509 metrov visoko Peč s treh strani — s Podkloštra oziroma s Selč, iz Rateč (od gostišča Šurc) v Sloveniji in iz Bele peči v Italiji. Lansko leto se je na podobnem pohodu srečalo na tromeji 4.000 ljudi, to število pa se je letos izredno povečalo, kar je prepričljiv dokaz o koristnosti tega pohoda. Odlično uspeli pohod so organizirala turistična društva iz Podkloštra, Kranj-

O B I Š Č I T E

Werner Bergovo galerijo

V P L I B E R K U

ske gore in Rateč v Sloveniji ter iz Trbiža v Italiji.

Organizatorji so pripravili pohod z namenom, da se srečajo v prijateljstvu in prijetnem razpoloženju sosedje treh dežel — Slovenci, Korošci in Italijani in da tako demonstrirajo, da žele živeti v miru in sožitju. Ogromna množica ljudi je prisluhnila bogatemu kulturnemu programu, ki so ga kreirali pevski zbori, orkestri in folklorne skupine iz Ziljske, Kanalske in Zgornjesavske doline. Seveda je bilo poskrbljeno tudi s pijačo in jedajo, tako da so se udeleženci pohoda vsekakor dobro počutili, kar je dober znak za prihodnji pohod v letu 1982. Zaradi ogromnega odziva so organizatorji mnenja, da naj postanejo ti pohodi tradicija.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi staro in mlado na mladinsko revijo

v nedeljo 20. septembra 1981 ob 14.30 uri v Kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu.

Otroci sodelujejo kot pevci, recitatorji in glasbeniki.

Vmes bo zaigral slovenski dijaški pop-ansambel JAGADANI

tem prizadevnost naših ljudi v obliki prostovoljnega dela ali tudi v tem, da so posegli v gozd ali v de-narnico, da bi si ustvarili sodobno zadrugo oziroma trgovino, ki naj ne bi služila samo kmečkim potrebam, temveč tudi drugim, posebno pa še našim zvestim kupcem iz zamejstva. Plošča na novem gradbišču naznanja mimoidočim: „Tukaj gradi zadruga svoje prostore“. Gradnja torej pomeni za vse velik napredek in lahko samo čestitamo vsem vodilnim in prizadevnim za korajžen korak, ki je lep dokaz življenjske volje naših ljudi tudi za v bodoče. Prepričani smo, da bomo z vsemi, ki so pripravljeni pomagati, tudi to finančno breme gradnje pozitivno rešili.

Nova Cerkvica na Peci

Konec julija smo imeli na naši Peci slavnost v obliki „žeganja“ nove cerkvice. Že pred več leti si je mestni župnik v pliberku Alojzij Kulmež zadal nalogo, da zgradi cerkvico, zato je pristopil k ljudem s prošnjo da pomagajo. S pomočjo številnih dobrotnikov, se je ta zamisel uresničila. Bil je lep sončen dan, ko se je zbralo veliko lju-

di na planini Ojstrovce, da prisostvuje temu obredu. Med domačini obeh jezikov je bilo tudi nekaj turistov. Cerkvico so posvetili sveti Ani in sv. Hubertu. Blagoslovitvene obrede sta opravila zastopnik škofa, gospod Zimolin in mestni župnik Kulmež ter spregovorila tudi v našem domačem slovenskem jeziku. Škoda je le, da k temu obredu ni bil vabljen kak domač slovenski pevski zbor (ki jih je celo vrsto pod Peco), kar bi bistveno popestrilo sliko enoličnih „koroških gvanov“, saj je pestrost in privlačnost v tem, da tukaj prebivata dva naroda.

Libuče

Pred nedavnim smo na libuško pokopališče spremljali k zadnjemu počitku Katrcu Maček, rojeno Slanič. Pokojna izhaja iz Tribulovega rodu na Komeljni. Poročila se je z znanim in uglednim Nacom Mačkom iz Grabelj pri Pliberku, katerega starši so se preselili od Šti-barja k Petru na Grabljah. Kakor je mož pokojne vnet pevec in prosvetaš, tako je tudi ženo Julko navdušil za petje. Oba sta prepevala v cerkvenih zborih in kjer je pač bila potreba po lepi slovenski besedi in petju. Prezgodaj je minil čas in morala se je po lepem in složnem

S kulturnim delom v jesenski čas

Čeprav trenutno še vlada poletje, vse naše delo nekako sodi že v jesenski čas. Počitnic je konec in s tem se pričanja resnost življenja, vsaj za tiste, ki še tlačijo šolske klopi. Seveda to ne pomeni, da poleti nihče ni migal. Slovenska prosvetna društva so prirejela številne prireditve za turiste. Sodelovali so domači pevski zbori in razni ansambli. Mladina je bila na likovni in folklorni koloniji in tudi tisti, ki so nekaj časa preživeli na sinjem Jadranu so pripravljali kulturne večere na svojih počitniških taborih.

Toda že s samim vstopom v novo šolsko leto, nastopa tudi novo obdobje kulturne dejavnosti. Knjige bodo spet deležne več bralcev, pevski zbori in dramske skupine bodo spet pričele z rednimi vajami, skratka, vse se bo spet osredotočilo na nove nastope doma in v drugih krajih. Slovenska prosvetna zveza prihodnjo nedeljo vabi v kulturni dom „Danica“ v Šentprimozu, kjer pričinja z novo obliko prireditev. Kot znano, nam bo tam prihodnjo nedeljo mladina do 14 let pokazala kaj zna. Kot pravijo na SPZ je ta prireditev začetek serije prireditev, ki bodo potekale pod naslovom „Pokaži kaj znaš“. Te bodo prire-

dili tudi še v drugih krajih Roža in Zile. Poleg delovanja v društvi pa se bo mladina spet potegovala za bralne značke. Ta posrečena oblika tekmovanja, ki beleži izredno število prebranih knjig, se pričinja uveljavljati tudi na Koroškem. Letos bo tudi naša mladina imela možnost tekmovati za bralno značko domačega avtorja. Gre za bralno značko Karla Prušnika-Gašperja, ki jo je pristojni forum organizatorjev te velike kulturne akcije pravkar sprejel v svoj načrt. Na voljo bo mladini v koroškem predelu SRS in mladim bralcem pri nas na Koroškem.

Z novimi sporedi pa so se tudi

predstavile slovenske gledališke ustanove od Maribora do Ljubljane preko Nove Gorice do Trsta. Tudi na področju književnosti se bo zgodilo marsikaj, saj slovenske založbe napovedujejo izid zanimivih del domačih avtorjev. Med drugim se nam obeta tudi skupna izdaja koroških in madžarskih pesnikov, ki jo načrtuje Pomurska založba izdati v tej jeseni. Sinoči pa so se slovenski pisatelji iz Slovenije in zamejstva pričeli zbirati na gradu Štatenberg na Štajerskem, kjer bodo obravnavali zelo aktualno tematiko, namreč: Literatura in politika.

In če ta obetavni čas še zaključimo s sporočilom, da bo oktobrska številka koroške literarne revije „Die Brücke“ svoj literarni del v glavnem imela posvečen slovenski književnosti na Koroškem in da bo izšla tudi nova številka revije Mladje, potem ne pretiravamo, da se nam obeta bogata kulturna dejavnost letošnje jeseni.

Koroški skavti letovali na Krku

40 koroških skavtov je letos preživelo del svojih počitnic ob Jadranskem morju v romantičnem mestecu Baška na otoku Krku. Svoje bivanje so poleg kopanja izpolnili tudi s kulturno in športno dejavnostjo, tako da prav gotovo niso imeli problemov z dolgočasjem.

Skavti so imeli tudi priložnost spoznati se s sovrstniki iz Slovenije, Madžarske in Zvezne republike Nemčije, s katerimi so se igrali in pomerili v raznih športnih igrah. Na nekem šahovskem turnirju si je Barbara Wresar iz Vetrinja priborila zlato kolajno, pri plavalnem tekmovanju pa so spet bili uspešni korošci z dvema srebrnima kolajnami.

Na programu sta bili tudi dve vožnji z ladjo, kjer si je mladina ogledala lepote jadranske obale — mesto Punat, otok Košljun, mesto Lopar na otoku Rabu itd. Posebno privlačni pa so bili tudi koroški večeri, ki sta jih z veliko ljubeznijo priredila koroška voditelja Marie-Luise in Emmerich Wresar, le-ti bodo mladini ostali v nepozabnem spominu.

To uspešno počitniško akcijo je organizirala Avstrijsko-jugoslovanska družba na Koroškem, ki si zelo prizadeva ustvariti med mladino tovarniške prirčne odnose.

Odpadki velika nadloga človeštva

Velika nadloga, ki tare danes človeštvo, je problem kam spraviti odpadke. V glavnem mestu Koroške, Celovcu, obstoja organizacija imenovana Zveza za odstranjevanje odpadkov (Abfallbeseitigungverband), v katero so vključene sledeče občine: Žrelec, Dobrla vas, Železna Kapla, Galicija, Grabštanj, Hodiše, Celovec, Kriva Vrba, Bilčovs, Štalenska gora, Otok, Žihpolje, Možberk, Pokrče, Poreče, Žitara vas, Škofiče, Tholca, Škocijan, Sele, Bistrica v R., Globasnica, Kotmara vas, Gospa sveta, Šmarjeta v R., Velikovec in Borovlje.

Letno nabere ta Zveza 250.000 m³ odpadkov. Dodatno pa se nabere še 60.000 m³ odpadkov s strani privatnikov in obrtnih podjetij.

Za več kot pol kubika odpadkov je treba plačati določeno pristojbino. Na celovski deponiji imajo posebno vozilo, ki tlači nabrane odpadke in s tem zmanjša volumen tako da se te deponije lahko dalje časa uporablja. S tem ko se tlači oziroma stisne odpadni material, je tudi nevarnost požara manjša (manj zraka v odpadkih) in tudi podgane in druge živali nimajo več možnosti da bi se tam zaredile.

To novo vozilo znamke BOMAG K 351 pa nima samo te funkcije, da tlači odpadni material, temveč ga

tudi raztrga in s tem zmanjša ter še zravna. Da vse to zmore, je potrebna velika moč in pa tudi teža. Vozilo namreč tehta 21 ton in ima motor z 250 KM.

Prireditve v podporo invalidov

V okviru leta telesno prizadetih, bo Deželni urad za invalide jutri v soboto 19. septembra 1981, ob 19.30 uri priredil v domu glasbe v Celovcu, večer narodno zabavne glasbe.

Pri sporedu sodelujejo razni ansambli in solisti, med njimi tudi tamburaški zbor SPD „Zvezda“ iz Hodiš pod vodstvom Dorice Sabotnik. Prireditve bo vodil znani koroški pesnik in humorist prof. Wilhelm Rudnigger.

Celoten izkupiček vstopnine je prireditelj namenil podpori telesno prizadetim. Vsi sodelujoči ansambli in posamezniki so se spontano odrekli vsakemu honorarju oziroma povračilu stroškov. Tako bo prireditve lahko imela zajeten izkupiček — seveda če bo tudi primeren odziv s strani prebivalcev našega glavnega mesta in okolice. Zato ljubiteljem narodno-zabavne glasbe priporočamo, da prireditve obiščejo v čim večjem številu.

je prav tako, da se proti temu klasičnemu opisu dogajanj v bolj cenijo, od časa do časa še vedno protestno oglasi kak slovenski publicist v svetu, ki Adamičeve resnice noče ali ne more sprejeti — največkrat samo zato ne, ker pač ni zacvetela za njegovim svetovnonazorskim plotom.

Sicer pa je znano, da je prvi rod slovenskih izseljencev Adamičeve angleške tiske bolj slabo poznal, iz preprostega razloga, ker pretežna večina angleščine sploh ni brala. In ko so Adamičevi „Bohunki“ iznenada izšli v mesečniku „American Mercury“, so se naši dobri ljudje porazdelili „za“ in „proti“ njihovi vsebini kar po zgledu urednika ali najbolj glasnega dopisnika, ki je poročal o Adamičevi objavi v slovenskem listu njihovega okusa. Pri tem bi menda tudi ostalo do danes, če Amerikanci drugih narodnosti ne bi ponovno odkrili trajnih vrednot, ki so vgrajene v tem sorazmerno kratkem Adamičevem besedilu, in če ne bi opozorili nanje tudi naši vidnejši slovenski Amerikanci v svojih spominih (Vatro Grill: MED DVEMA SVETOVOMA, Ljubljana 1979; v tej knjigi je objavljen tudi PRVI (nepopoln) slovenski prevod „Bohunkov“).

Adamič se je kmalu po svojem prihodu v Ameriko, v to „norišnico“, odločil, da postane „Amerikanec“ in da se hoče uveljaviti kot pisatelj v angleščini. Zato je sproščeno pisal o svojih sovrstnikih, ki so prišli sem najprej samo „začasno“, takole „za dve leti, tri, kvečjemu štiri leta“, potem pa so dospeli do točke, ko jim je povratek v stari kraj postal „brez-upen sen“ in so se „ujeli“ v Ameriko. O tistih, ki so prišli sem kot odrasli moške, je zapisal, da so v svojih srcih še vedno prej doma kot v Ameriki, in to ne glede na dolžino svojega tukajšnjega bivanja. Poudaril je, da kratkotalno „niso spadali sem“. O visoki človeški ceni izselitve je sprva navedel mnenje naših avstro-ogrskih rodoljubov, ki so govorili in pisali, duševnosti naših preseljenih ljudi, ki ga drugi narodi vedno

Slovensko prosvetno društvo Borovlje in Slovensko planinsko društvo Celovec vabita na

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE

Petru Krajnerju

na Zelenici

v nedeljo 20. septembra 1981 ob 10.30 uri na Zelenici.

Zbirališče ob 10. uri pri restavraciji KOMPAS ob jugoslovanskem mejnem prehodu na Ljubelju.

Po kratkem kulturnem sporedu v okviru katerega bo nastopil „Plajberški kvintet“, skupen izlet na Zelenico do planinske postojanke. Na sporedu je tudi vzpon preko Roblekovega doma na Begunjščico.

Prisrčno vabljeni!

BRDO — nov hipodrom

V nedeljo 6. septembra so na Brdu pri Kranju slovesno otvorili hipodrom z 800 metrov dolgo kasaško stezo. Ta novi objekt ljubiteljev konjskega športa je otvoril član sveta federacije Ivan Maček-Matiija. Hipodrom ima tribuno za 10.000 gledalcev, bokse za 75 konj in še druge spremljajoče objekte.

Konjeniški klub in rejni center sta se prvič predstavila javnosti kot prireditelja na novem hipodromu s kasaško tekmo, ki je bila posvečena spominu na maršala Tita, ki je zelo ljubil konje.

Otvoritvene prireditve in tekme se je udeležilo okrog 20.000 gledalcev, med njimi tudi Viktor Avbelj, Miha Marinko in številni drugi družbenopolitični delavci.

Na kasaški dirki je zmagala kobila Fegrina z voznikom Antonom Slavičem. Skupno je bilo sedem dirk. Med odmorom so se predstavili lipicanci iz znane kobilarne Lipica. Ta spominska dirka bo postala tradicionalna, ker jo bodo prirejali vsako leto v prvih dneh septembra.

Z otvoritvijo novega hipodroma na Brdu bo seveda dan nov razmah konjskemu športu, predvsem pa kasaštvu.

Slovenski prosvetni društvi „Bilka“ in „Gorjanci“ v Bilčovsu in Kolmari vasi vabita na

POHOD PO GURAH
v nedeljo 27. septembra 1981

Odhod ob 8.30 uri od gostilne Mežnar v Kolmari vasi. Pot bo vodila iz Kolmare vasi v Brde (Vrde), od tam preko Karovca (krajši odhod, poskrbljeno bo s pijačo) na Pleševce, kjer se bomo ustavili v gostilni pri Niemetzu (Toplicarju). Ljubitelji domačih krajev prisrčno vabljeni!

ORF — KOROŠKI RADIO
SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 18. 9.: 14.10 Koroški obzornik — iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

SOBOTA, 19. 9.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 20. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. 9.: Koroški obzornik, napoved sporeda — Zbori pojo.

TOREK, 22. 9.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Koroški obzornik — Rdeče, rumeno, zeleno — Popevke.

SREDA, 23. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Ansambel „Arli Musices“ — Lit. oddaja.

ČETRTEK, 24. 9.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

Kulturno zgodovinski ogled in obisk GREBINSKEGA KLOŠTRA TER KRČANI v nedeljo, 20. septembra 1981

Zbirališče ob 14. uri v grebinskem kloštru

Prireditelja: PD Velikovec in Katoliška prosveta

Vodi dr. Marjan Zadnikar, umetnostni zgodovinar

POKOJNINSKA ZAVAROVALNICA
ZA DELAVCE OBVEŠČA

Pokojninska zavarovalnica za delavce na Koroškem (Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter) sporoča, da ima v sledečih krajih uradne ure:

18. sept. od 8.—12. ure
v Beljaku, Kaiser-Josef-Platz 1

Delavska zbornica
22. sept. od 8.—12. ure

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo: 9020 Celovec/Klagenfurt, St. Ruprechtstraße 19/IV (Sindok), telefon 84 9 24, telex 42086; uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Louis Adamič o naših Amerikancih

Sedemdeseta leta so bila v Ameriki tudi leta ameriških priseljencev — v prvi vrsti seveda potomcev nekdanjih priseljencev, ki niso anglosaškega porekla. Ta poživitev zanimanja za „Amerikane“ se bo, kot vse kaže, resno nadaljevala v osemdesetih letih in kar veseli smo lahko, da je na samem začetku tega mogočnega družbeno-političnega in kulturnega gibanja našega slavnega rojaka Louisa Adamiča. Izpod njegovega peresa je že leta 1928, ko je preživel prvih petnajst let svoje življenja v ameriški „džungli“, nastal spis z naslovom „BOHUNKI“ (The Bohunks)*, ki je še danes, po več kot petdesetih letih, temeljno delo za vsakršne preiskovalce izseljenega človeka iz slovanskih dežel.

To potrjuje glasno in jasno tudi „duhovni oče“ sodobne ameriškega etnicizma, Michael Novak, po rodu Slovak iz ameriške generacije, v svojem „manifestu“ — ali zdaj prav priljubljeni in obenem prav osovraženi knjigi — VSTAJENJE NETALJIVIH ETNIKOV“ (1972), kjer ponovno beremo dolge odlomke iz omenjenega Adamičevega — reportaže, skupaj z najlepšimi priznanji za Adamičovo veliko razumevanje priseljenčevega položaja — „nordijski“ Ameriki in njenem ponesrečenem „talilnem“ tleh.

Pri tem je zanimivo, da se je ta ostra analiza naših izseljencev, kakor je občuteno zarisana v „Bohunkih“, ohranila skorajda nespremenjena v pisateljevih poznejših delih, kot so „SMEH V DŽUNGLI“ (1932), „Moja Amerika“ (1938), „Iz slovanskih dežel“ (1940), „Narod narodov“ (1945). Zanimivo

da je Amerika „lomila in pohabljala telesa, skrunila duše, ljudem jemala vero, malicila njihovo ljudsko govorico in lepe običaje in jih odtujevala domovini“, in še to, da jim je vzela spoštovanje do ljudi „z višjimi poklici“, jih pokvarila, naredila iz njih „objestneže, izprijece, suroveže in še huje. „Sam je potem pridil sledeče vrste, ki so danes v etnični Ameriki že zelo znane (razširile so se s knjigo „Smeš v džungli“) in se berejo kot mogočen slavošpev trpeči množici ameriških priseljencev:

Amerika jih je privabila na milijone — potrebovala je njihove roke bolj, kot pa so oni potrebovali njene dolarje, in jih porabila. V svojih rudnikih in tovarnah jih je pobijala v stotinah, strla je njihova telesa, jih oropala najboljših človeških lastnosti, jih spremenila v stroje, v sužnje. Čeprav so prišli iz najnižjih plasti družbe, so prinesli s seboj ne le močne hrbte, temveč tudi mnogo duhovne energije... Toda Amerika je izrabila samo njihove mišice... vzela jim je, kar je bilo najboljšega v njih.“

Ko opiše svoj sestop z Ellis Islanda na ulice New Yorka, „v ta sodni dan“, se avtor zamisli ob „začetni izgubljenosti priseljencev“ („od najbolj razgledanih pa do najbolj omejenih“) in omenja njihovo prvo skrb, kako najti rojake, da bi se z njihovo pomočjo „morda“ znašli“. Dalje pripoveduje, kako zelo težko je bilo novodošlim iz jugovzhodne Evrope dopovedati anglosaškim Američanom in „tujcem“ drugih narodnosti, kdo so in od kod so prišli; najhuje pa je bilo to, pravi, da si mnogi niti sami niso bili na jasnem, kdo so in od kod. „Ubogi Bohunk“, Slovenec je bil „Avstrijec“, „Krainger“ ali „Grainer“. Na tem mestu Adamič anekdotno omenja, da so avstrijski Nemci vztrajali, da so Nemci in ne Avstrijci, „ker jim je bilo zoprno, da so jih metali v en koš s člani takšne umazane drhali, kot so bili Hrvati, Slovenci, Slovaki in Srbi — se pravi v Ameriki izdelane „avstrijske narodnosti“.“

Palčkova Lizika

Ob mirni, zeleni Krki je živela deklica, ki so jo klicali Ružko. Kadar so otroci ubogljivi, so pridni, kadar niso, pa stojijo za kazni v kotu. Tako je bilo tudi z Ružko. Toda v kotu stati ni prijetno. Otroci bi bili, seveda, hudo zadovoljni, če bi ne bilo kotov na svetu. Toda je že prav, da so, drugače bi nas otroci ugnali v kozji rog. Sicer pa v kotu stati nikakor ni tako krvoločna kazen, da se ne bi dala prenesti. Lepo v kot gledaš, kako se muhe sprehajajo po steni, kako pajek mrežo prede in poslušaj, kako ptički zunaj na vrtu žvrgolijo.

Nekoč je Ružka spet zašla v kot. Po nesreči, kajpak; spozabila se je in je sosedovi punčki jezik pokazala, kar se nikakor ne sme. In po nesreči jo je mamica videla. Mamica pa huda, toliko da ni šiba pela. Toda v kot je Ružka le morala. Za celo uro! Ružka se je nekaj časa v kotu kujala, potem se je modro držala, nato pa ji je postalo dolgčas. Dolgčas je pa strašno neumna stvar na svetu; prisili človeka, da zeha, da z noge trese, da z ramo miče, da se za lase vleče ali kaj drugega bedastega počenja. Toda kaj hočeš drugega v kotu početi, ko pa nič drugega ne smeš, ko lepo mirno stati, in čez ramo gledati, če je mamica v bližini.

„Oh, ah!“ je vzdihnila Ružka in tako mlo se ji je storilo, da so se ji pocedile debele solze po licu. Ružka jih je prestrezala s palcem in ko se je palec sprehajal po mokrem ličku, je zašel nenadoma tudi v usta. Solze so slane in Ružka je pričela sesati palec in palec je bil vedno bolj in dolgačas ni bil več tako pust kot poprej. To pa je tudi nekaj! Palec ji je postajal vedno bolj mikaven in Ružka ga je lizala od vseh strani, kakor da bi bil palec najslajša stvar na svetu. In hočeš ali nočeš — palec je postal Ružki velika naslada, kajti skoraj vsak dan je morala spet v kot. Tam pa — palec v usta! Potem ji je tičal palec v ustih kadar ni stala v kotu, zlasti pa v postelji, kjer je otrokom vedno dolgčas. Iz navade je nastala razvada in tako niti zaspati ni mogla več brez palca v ustih.

Če dobro premislimo vso stvar od vseh strani — je ta stvar s palcem pravzaprav grda stvar. Nak, to ni lepo, zlasti če je palec umazan in zato se je tudi njen očka vjezil in ji je rekel:

„Ti da si Ružka? Nisi, od sedaj naprej si Palčkova Lizika!“

In kar na vsem lepem se jo je prijelo to ime. Ker pa Ružke zaradi tega ni nikjer nič bolelo ne ščipalo, se je tudi sama privadila nanj in če si jo vprašal, čigava da je, je dejala veselo in glasno: Palčkova Lizika.

Toda Ružka je rasla in že se je primak-

nil čas, da jo bodo vpisali v šoli za prvi razred. Zdaj pa je šlo z imeni navzkriž. Pod kakšnim imenom jo bodo v šoli vpisali...? To pa jo je pričelo zares skrbeti, da se ne bi druge deklice še norčevale iz te grde njene razvade. Kaj storiti? Pričela se je srdita borba s palcem. Toda razvada je bila že tolikšna, da je bila borba s palcem za-

U g a n k e

**Ko sonce v svet posine,
kot klop se te drži;
ko sonce pa izgine,
tako te zapusti.**

(Senca)

**Mlada gospodična
na rjavi preprogi stoji,
gleda se v zrcalo,
ki pod njo leži.**

(Vrba ob potoku)

**Se v hiši rodim,
na streho zdvim,
se z vetrom lovim,
se v nič razkadim.**

(vrt)

**Čuden je fantič ta:
lepo deško ime ima,
lep klobuček ga krasi,
a brez glave se mi zdi;
v gozdu ga dobimo,
ponj radi pohitimo.**

(goba Jurček)

Živela je stara žena z imenom Mica. Poleg mucka in kužka je imela samo še kravo Šeko, pa še to je morala jeseni prodati, ker ni imela dovolj krme, da bi jo preživela čez zimo. Tisto poletje je Šeko pridno pasla po travniku in ji venomer prigovarjala: „No, Šeka, tu jej, tu je boljša trava.“

Prišla je jesen, čas ločitve. Mica je še zadnjič napasla kravo, nato pa jo je peljala na živinski sejem. Zalostno ji je govorila: „O, kaj bo sedaj, ko te moram prodati, kje bom dobila mleko?“ Krava je s povešeno glavo stopala zraven nje, kot da bi jo razumela. Tako sta počasi prišli na sejmišče. Šeka je bila lepo rejena, zato jo je Mica hitro prodala in dobila za njo pre-

cej denarja. Spravila je denar in se napotila proti domu. Sledilo pa ji je več sejmskih tatov, ki jim ni ostalo skrito, da ima Mica danes

štedilnika. Takole jima je govorila: „No, tu imata najprej malo mleka in kruha, za večerjo bosta pa dobila še žgance.“ Ko se je zve-

Mica in tatovi

denar, pa so se ga hoteli na lahek način prilastiti.

Mica je prišla nič hudega sluteč domov in začela kuhati žgance. Po svoji stari navadi je kramljala in klepetala z mucko, ki ji je bilo ime Sablja, in s kužkom Kijem, ki sta se kar naprej smukala okrog

čerilo, reče Mica kužku in mucki: „Nocoj bomo jedli žgance, dobro jih bom zabelila.“ In res je začela drobiti žgance in se po svoji stari navadi spet pogovarjala s Kijem in Sabljo. Tatovi, ki so že nestrpno čakali pred vrati, kdaj bodo lahko vdrli, so pozorno poslušali

njeno govorjenje. Micka je namreč takole dejala mucki in kužku: „Tako, sedaj bomo pa jedli. Na, najprej ti malo, pa ti malo, pa še tebi malo, pa spet tebi malo. Da ne boš lačni, bom pa dala še tebi malo in onemu malo. No, kar je ostalo, bo pa zame.“ Ko so povečerjali, je Mica spet rekla kužku in mucki: „No, sedaj ste se najedli le pojdite ven. No, Sablja, no Kij, no Sablja, no Kij, le pojdite ven.“ Ko so tatovi to slišali, so dejali: „Jej, koliko jih je, in se zapodili v dir, da so jih neke komaj dohajale.“

Tako se je Mica rešila tatov, ne da bi sama vedela. Vi otroci, ki to berete, pa si le zapomnite, da je treba z živalmi lepo ravnati in jim tudi kdaj privoščiti prijazno besedo.

Tone Seliškar

Drugje v tej objavi pa naš pisatelj večkrat pove samo najboljše o Slovencih: „Slovenci, najmanjši slovanski narod, so poleg Čehov najbolj izobraženi in civilizirani med vsemi Bohunki. Mnogi od teh, ki so prišli v Ameriko, celo najpreprostejši kmečki ljudje, se dobro zavedajo svoje narodnosti in višje kulturnosti in jim nikakor ni prav... da jih uvrščamo med „Avstrijce“.“

O družbenem položaju naših ljudi v prvih letih njihovega ameriškega življenja zvedo, da so bili dolga leta slabo plačani težaki in da so opravljali najbolj nevarna in najbolj umazana dela. Med njimi vidi Adamič samo peščico misijonarjev, župnikov, uradnikov, krčmarjev in drugih, ki niso delali z rokami; tudi nekaj čevljarjev, kovačev in krojačev se je oteslo najhujšega. Šele med prvo svetovno vojno „so nekateri, ki so se potrudili in se naučili angleščine, postali „bos“, nekateri drugi pa postali podjetniki. Več Čehov in Slovencev — celo eden ali dva Hrvata — je postalo milijonarjev — bili so bankirji, tovarnarji in trgovci. Nekaj se jih je opomoglo tako, da so uvažali alkoholne pijače in jih na debelo tihotapili. Pred prohibicijo so tisoči obogateli kot lastniki krčem“.

Takoj za krčmami je Adamiču katoliška cerkev „najuspešnejše javno podjetje v sleherni slovanski ali hrvaški naselbini“. V večini teh naselbin vidi razkol v dvoje nasprotnih taborov: „v ljudi, ki verujejo v cerkev, in v nevernike, ki so večidel socialisti“. V nadaljevanju sledi, da so „neverniki seveda v manjšini in na splošno brez moči“, katoliške cerkve s svojimi farnimi šolami pa „trdnjave srednjeveške miselnosti“. A med našimi in drugimi slovanskimi priseljenci, ki jih obravnava, srečuje še druge, o katerih piše takole: „Obstaja še tretja skupina ali bolje rečeno drhal, verjetno številčno močnejša kot obe omenjeni skupini, ampak brez organizacije. V tej najdemo izgubljence, tavajoče duše, ki sicer niso

neverne, ampak ne hodijo v cerkev: duhovne reve, ki so se napihnile ob ameriški misli o enakosti, nezaupljive do vsega razen do najbolj očitnih šarlatanov, neizobražena množica, pri kateri zmes nevednosti in predsodkov predstavlja strahotno kombinacijo...“

Veliko tragičnost položaja premnogih, med nebom in zemljo lebdečih slovanskih kmetijskih ljudi brez „jasne narodne zavesti“, ki si sami niso na jasnem, kaj se z njimi dogaja v Ameriki, je Adamič mojstrsko očrtal tudi na ta način: „V svojih lastnih predstavah so bili... ljubimci, plesalci, pevci in otroci Vsemogočnega prej, kot jim je utegnulo priti na misel, da so tudi člani neke narodnostne ali politične skupnosti. Bili so in so še vedno zelo ponosni na svojo vzdržnost pri težkem fizičnem delu, na svojo spolno moč (pri njihovih ženskah je nosečnost zelo pogosta), na svoje pevske glasove in na to, da znajo piti kot močje.“

Tuintam se zdi, kot da bi med te „Bohunk“ stopili živi značaji iz Cankarjevih spisov: naš ameriški rojak literarno opiše povratek slovenskega „Amerikanci“ v domačo vas in ugotavlja, da se je ta „mladi kmet“ na tihem podal v Novi svet „v obleki iz domačega platna, s culo na rami in poraččenega obraza“, zdaj pa se vrača med svoje domače v „širokih hlačah, ki so mahedrale okrog njegovih nog, v čevljih na gumbe, s polcilindrom na glavi, s celuloidnim ovratnikom in s kravato kričee barve, na kateri se je bleščala velika zaponka v obliki podkve; da gladko obritega obraza, dveh težkih kovčkov iz ponarejenega usnja in zbirke tujih besed, ki so bile pravo čudo brez kakršnegakoli pomena, niti ne omenjam.“

V „Bohunkih“ je zapisano tudi to, da je bilo med našimi priseljenci malo zanimanja za ameriško družbo in politiko — tudi če so se odpovedali misli na povratek domov. O tistih „bohunkovskih“ Američanih, ki jim je uspelo priti do javnega položaja, pravi avtor, da gredo med Bohunke le, kadar rabijo

njihovo pomoč za volilni dan, za to pa potem ob priložnosti „povzdignejo nekaj svojih dalmatinskih ali slovaških rojakov na častne položaje policajev, cestnih pometarjev ali konjeder-mič...“ (Slovenci da smo tako imeli rablja v Čikagu!) Adamič je sploh bil v dvajsetih in tridesetih letih prepričan, da se Slovani kot politiki navadno ne znajdejo v Ameriki: „Slovani so preveč sentimentalni, naivni in prepošteni za take reči, celo potem ko so šli skozi ameriške preizkušnje“.

Za to našo objavo sem izbral samo nekaj primerov iz Adamičevega teksta. Ta njegov prvi javni razgled po bedi našega človeka na ameriškem asfaltu vsebuje, kakopak, še celo vrsto drugih spoznanj in literarnih opisov v resnih, ironičnih ali humorističnih odstavkih, ki bi si jih bilo vredno ogledati posebej. Še marsikateri pisatelj si bo pomagal z Adamičevim gradivom, ki je tukaj zbrano v skrbno kondenzirani obliki. Bila je velika novost za Ameriko iz leta 1928, da je vse to izšlo v angleščini, in da je vse to napisal priseljenec v močan in trajen zagovor vseh „ponižanih in razžaljenih“ novih Amerikancev iz slovanskih dežel, tudi naših Slovencev. O tem zgodovinskem spisu našega velikega rojaka pa ni mogoče reči samo to, da so v njem načete prav vse večje tegobe naših ljudi v Ameriki. „Bohunki“ so povzročile zelo sodobno delo, saj se je kar težko odločiti, kaj bi danes morda iz njih izpustili ali predrugačili. Verjetno bi kaj takega lahko storili samo s kakšno zunanjo podobo, v opisu spremenjene tehnologije — vse tisto bistveno, kar se mota okrog našega človeka v svetu, pa ostne, kakor je to pred tolikimi leti zapisal Louis Adamič.

Ivan Dolenc

* Vzdevek „Bohunk“ so si izmislili staronaseljeni ameriški Anglosasi in z njim zmerjali vse slovanske prišleke razen Rusov; v besedi sta se združila epiteta „Bohemian“ in „Hunky“.

Nekaj besed o seminarju, ki ni bil samo petje

V času od 30. avgusta do 5. septembra 1981 je imel Koroški partizanski pevski zbor v Strunjanu v Domu vojaških vojnih invalidov intenzivni pevski seminar. Poleg vsakodnevnih šest- do sedemurnih vaj so pevci doživeli še mnogo več, saj so jih obiskali predstavniki republiških in obalnih družbenopolitičnih organizacij, nastopali so v domu in izven, srečali so se s tamkajšnjim pevskim zborom „Obala“, ogledali so si tovarno Tomos — in še bi lahko naštevati. O vsem tem naj spregovori naša reportaža o seminarju, ki ni bil samo petje.

Že spomladi, ko smo okvirno pripravljali program seminarja v Strunjanu, smo želeli, da to ne bi bilo samo učenje novih pesmi, pač pa da bi članom našega pevskega zbora nudili nekoliko več. Zato smo se z republiškim odborom Zveze združenih borcev NOV Slovenije dogovorili tudi za nekaj predavanj in srečanj. Tudi nismo hoteli biti „turisti“, ki bi se zadovoljevali s soncem, toplo vodo in z dobro hrano — temveč smo odprli oči in ušesa, da bi skopo odmerjen enotedenski seminar izkoristili iz vseh zornih kotov.

Dom in pol

Ko smo se v nedeljo dopoldne pripeljali v Strunjan, smo pričakovali, da se bomo naselili v počitniškem domu, kakršnih smo vajeni vzdolž obale. Pa kar verjeti nismo mogli: Dom vojaških vojnih invalidov NOV je moderen hotel z vsemi

razne dejavnosti, med drugim tudi dvojne predavanj.

Najprej nam je sekretar republiškega odbora Zveze združenih borcev NOV Slovenije Marjan Lenarčič predstavil slovensko borčevsko organizacijo, pripovedoval o njeni organiziranosti in razširjenosti, pa tudi o njenem vključevanju v vrste demokratov in antifašističnih sil v svetu. Na naša vprašanja nam je podrobno razložil tudi pomen in vlogo partizanske vojske v sklopu zavezniških sil v drugi svetovni vojni. Ob tem prikazu smo spoznali tudi vlogo partizanstva na Koroškem in bili smo ponosni, da smo nasledniki tistih zavednih, svobodoljubnih junakov, ki so bili pripravljeni žrtvovati tudi svoje življenje za našo osvoboditev izpod fašizma.

Drugi predavatelj je bil član predsedstva Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Savin Jo-

nastop v tej gimnaziji.

Že naslednji dan se je najavil politični vrh obalnih občin. Prišli so k nam na obisk, da nam predstavijo slovensko obalo tako z družbenopolitičnega in gospodarskega kot tudi s kulturnega in z narodnostnega vidika. V delegaciji, ki jo je vodil predsednik skupščine obalnih občin Alojz Ceglar, so bili še predstavniki Socialistične zveze in borčevske organizacije. Predstavili so nam gospodarski in politični razvoj obale, prikazali so povezovanje tamkajšnjih občin v obalno regijo ter njihova prizadevanja na področju gospodarstva in turizma.

Izrazili so zadovoljstvo, da na svojem področju lahko navežejo stike tudi z zamejskimi Slovenci iz Koroške, medtem ko imajo s Slovenci v Italiji zelo razvito stalno sodelovanje. V razgovoru s tov. Feliksom Wieserjem in tajnikom zbora so se pogovorili o konkretnih možnostih sodelovanja med obalno regijo in našimi organizacijami, pa tudi o tem, da bi nam obalna regija nudila pogoje za vsakoletne pevске seminarje ter bi nas vključevala v programe obalne kulturne skupnosti. Vse naše želje in predloge so sprejeli z razumevanjem in nam zagotovili iskreno sodelovanje

stov, po večini borcev in vojnih invalidov. Kaj hitro smo se spoprijateljili. Živo so se zanimali za nas. Ko smo vadili v dvorani poleg jedilnice, se je večkrat zgodilo, da je kdo odprl vrata in postavil vmes stol, da se ne bi zaprla — tako so našo pesem poslušali tudi v jedilnici. Ko smo prišli na večerjo, so nam spontano zaploskali. Ker so se ravno v tem tednu gostje v domu menjali, smo jim morali prirediti kar dva priložnostna koncerta. Tako lepega sprejema nismo pričakovali, saj so bili trenutki kar ganljivi.

Zdrav duh v zdravem telesu

Res je, da za kopanje ni bilo veliko časa, niti nam vreme ni bilo naklonjeno. Kljub temu smo se dovolj ukvarjali tudi s telesno kulturo. Dnevno so posamezne skupine igrale mini golf; odigrali smo tekmo v odbojki, pri kateri so zmagali basi (ena igralka si je od prevelike vneme celo zlomila roko); odigrali pa smo tudi nogometno tekmo s strežnim osebjem doma. Bilo je zelo napeto, kajti bili so mojstri žoge. Naši fantje so se dobro držali, delno so si priborili celo terensko premoč, vendar so tekmo nesrečno izgubili s pičlim rezultatom 0:1. Najboljši igralci v našem moštvu so bili dirigent, Serajnikov Tonči, Wutte Milan, Polcer Franci, Sternov Pavli, Kramarjev Franci in Wieser Feliks; v голу pa se je mušil Jože Rovšek. Povratna tekma bo prihodnje leto.

Tomos, Postojnska jama, bolnica Franja

Ob priložnosti koncerta v Kopru smo obiskali tudi tovarno motorjev Tomos. To je razmeroma mlado podjetje, ki se je v 25 letih razvilo v pravega velikana. Kljub temu, da razpolagajo z visoko tehnologijo, imajo zaposlenih prek 3000 delavcev. Po ogledu tovarne, ki izdeluje mopede in motorje za čolne, so nas sprejeli predstavniki samoupravnih organov in nam povedali nekaj več o delu in življenju delavcev v tovarni. Poleg dosledno uresničene samoupravnega sistema ima delovni kolektiv tudi svoj pevski zbor, ki nastopa ne samo doma, ampak tudi na vseh pomembnejših pevskih revijah Primorske in Slovenije.

Enotedenski seminar se je prežgoda iztekel. Povratek v soboto 5. septembra smo izkoristili, da smo si ogledali še Postojnsko jamo, ki je marsikoga prvič očarala. Po kosilu v partizanskem Cerknem pa smo šli še v partizansko bolnico Franja. Ta se imenuje po zdravnici Franji Bidovec, ki je organizirala življenje in delo ves čas delovanja bolnice. Imeli smo srečo, da je bil s skupino beneških Slovencev tudi nekdanji bolničar, ki je ves čas delovanja bolnice od decembra 1943 do 4. maja 1945 preživel v tem znanem kraju. Pripovedoval nam je o načinu zdravljenja, o varnostnih ukrepih, razkazal nam je posamezne barake, v katerih se je v najtežjih pogojih zdravilo preko 600 težko ranjenih borcev. Danes je do bolnice speljana pot, ki se nam je zdela naporna — takrat so zaradi tajnosti hodili samo po deročem potoku, prenašali težke ranjence, jih spuščali po vrveh...

Ko smo v čast vseh trpečih zapeli in se izvrstnemu vodiču zahvalili, ga je stisnilo v grlo, zmanjkalo mu je besed. Šele čez nekaj časa je iztisnil: „To je moj drugi dom, tu sem pustil najlepša leta moje mladosti...“

J. R.

AVSTRIJA 1

PETEK, 18. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Goltika v Avstriji — 10.30 Rdeča je ljubezen — 11.55 Popaj, mornar brez strahu in plemstva — 12.00 Može brez živcev — 12.15 Van Gogh je tu slikal — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Pustolovščine Toma Sawyerja in Huckleberryja Finna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja XY — 21.15 Modna revija — 21.20 Panorama — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 19. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Promenadni koncert — 11.25 Nočni studio — 12.30 Igraj z nami — 13.00 Redakcija — 15.20 Ljubezen, smrt in hudič — 17.00 Gradbišče — 17.30 Tehnika za otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Igračkanja z Frankom Elstnerjem — 22.00 Šport — 22.20 Steve Lawrence in Eydie Gorme pojeta pesmi Cole Porterja — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 20. 9.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Izobrazba v podjetju — 15.10 Ta ni od včeraj — 16.50 Nils Holgersson — 17.17 Po Odisejevih sledih — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Mali dunajski Halbwelttheater — 22.10 Šport — 22.25 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Zbor v grški tragediji — 10.30 Ljubezen, smrt in hudič — 12.05 Risanka — 12.15 Svetopisemske živali v sveti deželi — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Konjske zgodbe — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Pri-zorišče New York — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 22. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Metode analize — 10.30 Ta ni od včeraj — 12.10 Može brez živcev — 12.20 Klub seniorjev — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovske zgodbe z Malajskih otokov — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Argumenti — 21.15 Zrcalne slike — 22.05 Maria Stuart — 23.50 Poročila.

SREDA, 23. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Ta je London — 10.35 Gabijan, moj najboljši prijatelj — 12.00 Argumenti — 13.00 Redakcija — 17.00 Čarovnica iz megle — 17.30 Viki in močni može — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smeh na recept — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 dr. Francoise Gailland — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 24. 9.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Prometna vzgoja — 10.15 šolska oddaja — 10.30 Mamička — 12.00 Može brez živcev — 12.15 Waltoni — 13.00 Redakcija — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Marco — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bodi mož — 21.25 Pridi Mustafa — pojdi! — 22.10 Šport — 23.00 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 18. 9.: 16.00 Laxenburg: evropsko prvenstvo v dresuri — 17.30 Izobrazba v podjetju — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Luč na zahodu — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Volčji človek — 23.25 Poročila.

SOBOTA, 19. 9.: 14.30 športno popoldne — 17.00 Salzburško gledališko slanje — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 „Primer za ljudskega odveta?“ — 20.15 Primer Maurizius — 21.55 Harper — 23.50 Poročila.

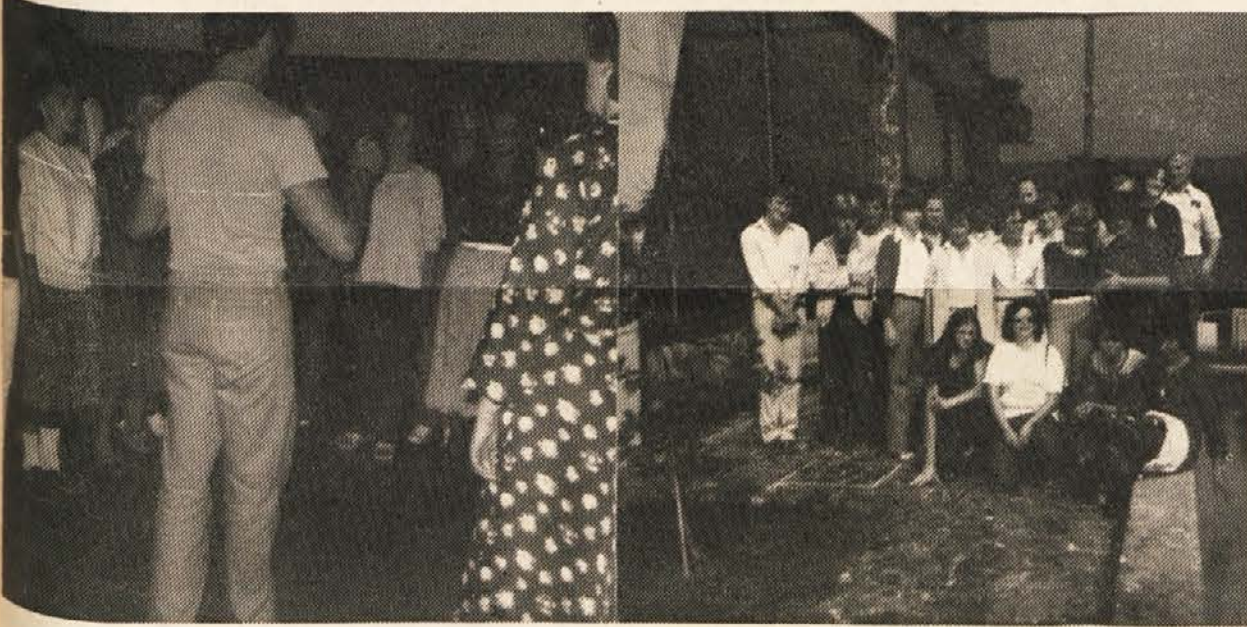
NEDELJA, 20. 9.: 14.00 Slavnostna povelja ob 60-letnici Gradiščanske — 17.00 šport — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 F. P. 1 ne odgovori več — 22.15 Chicago 1930 — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 21. 9.: 9.00 Slavnostna povelja ob 60-letnici Gradiščanske — 18.00 Znanost danes — 18.30 Onednina linija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dallas — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Hiša na tretji cesti — 0.05 Poročila.

TOREK, 22. 9.: 17.45 Srečanje s Karl-Heinzem — 18.00 Orientacija — 18.30 Onednina linija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 23. 9.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Onednina linija — 19.30 Čas v sliki in šport — 21.50 Deset pred deseto — 22.40 K ozdravljenju osebe — 0.10 Poročila.

ČETRTEK, 24. 9.: 17.45 Varstvo voda — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Onednina linija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Velika šansa — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

potrebnimi objekti, kot so notranji bazen, vsa igrišča, kegljišče, ambulanta, terapija pa tja do frizerskega salona. Presenečeni nad udobnostmi in ugodnostmi smo dobili prenočišča v dvo in troposteljnih sobah v počitniških hišicah, ki sodijo v kompleks hotela oziroma doma. Bilo nas je preko 40 in tako smo naselili kar 10 hišic, naše navedbe pa imenovali vas Koroškega partizanskega pevskega zbora.

Vaje in spet vaje

Še isti dan smo se dobili na prvih vajah, potem ko smo se najprej pogovorili o poteku življenja in dela na seminarju. Izvolili smo tudi vodstvo seminarja ter dve komisiji — za šport in rekreacijo ter za kulturno in razvedrilo. Poverjeni tovarni smo potem skrbeli, da nam v prostem času ni bilo nikoli dolgčas. Naš dirigent prof. Branko Čepin je za seminar pripravil zelo obširno spored pesmi, zato smo se dogovorili, da bomo začeli z vajami ob pol osmih zjutraj. Tudi način dela je bil zanimiv: najprej smo se vpeli, nato smo imeli delje vaje, pri čemer sta dirigentu pomagala korepetitorja Simona in Jona. Tik pred kosilom pa smo skupaj preverili, kaj smo se dopoldne naučili. Popoldanske vaje smo imeli običajno skupaj. Tak način dela je trajal ves čas seminarja.

Zanimiva predavanja

Tudi večerni čas smo želeli izkoristiti in tako smo imeli po večerji

gan. Njegovo predavanje nas je popeljalo v zgradbo družbenopolitičnega sistema Jugoslavije, ko nam je orisal etape postopne demokratizacije, uvajanje samoupravljanja in delegatskega sistema kot oblike neposrednega odločanja delovnih ljudi o vseh vprašanih dela in življenja. V pogovoru z njim smo razjasnili tudi nekatere nejasnosti v zvezi z nacionalnimi vprašanji v Jugoslaviji ter o odnosu matičnega naroda in njegove države do zamejskih Slovencev. Pogovor je bil zelo odkrit, brez prikrivanja objektivnih problemov in subjektivnih gledanj.

Odkrili so nas

Ne da bi se kaj najjavljali, so nas na obali kaj hitro odkrili. Že drugi dan našega bivanja nas je obiskal ravnatelj koprške gimnazije Anton Skok. Z veseljem smo sprejeli povabilo, da bi nastopili na njihovi šoli. Odstopili so nam uro pouka ter se zbrali v atriju šole, ki sprejme do 700 ljudi. Bil je nabito poln. Naš program smo zaokrožili v celoto s tem, da smo naše pesmi povezovali s poezijo in prozo koroških literatov Lipuša, Kokota, Januša in Messnerja, vmes pa je Danica Čertov zapela nekaj angažiranih pesmi. Publika — mladi ljudje in profesorski zbor — je bila navdušena in ravnatelj se nam je zahvalil z enim stavkom: „Hvala, ker nas pomagate buditi!“ V razgovoru po koncertu so nam zagotovili, da imamo v bodoče lahko vsako leto

— poznajo in razumejo težnje naše narodnostne skupnosti, saj so sami dolgo trpeli pod italijanskim fašizmom.

Še isti večer smo začeli program sodelovanja tudi konkretno uresničevati. Po vaji nas je obiskal mešani pevski zbor „Obala“, ki po

svoji kvaliteti sodi v Sloveniji v sam vrh na področju zborovskega petja (že dvakrat je osvojil zlato plaketo na pevskem tekmovanju v Mariboru). Preko 40 mladih pevcev se nam je predstavilo kot zelo uglašen monolitni zbor. Psemi kar ni bilo konca, vzdusje je naraščalo in proti polnoči nismo bili več dva zbora, ampak ena sama velika skupina prijateljev, ki je skupaj pela, enako mislila, enako čutila. Nadaljevali bomo na Koroškem.

Med gosti kakor v družini

Dom je bil polno zaseden, poleg nas je letovalo še okrog 300 go-

Iz planinske dejavnosti

PLANINCI IZ CELJA SO NAM VRNILI OBISK

Po nekaj negotovosti je bilo v soboto 12. t. m. vendarle res, da nas obiščejo prijatelji iz Celja. Kljub temu pa je nas peščica na Bleščeči do zadnjega sedla kot na trnju, kajti ura se je neusmiljeno pomikala preko poldneva a Celjani niso bili od nikoder. Najprej so nas k sreči predpriprave dokaj zaposlile a končno smo tudi te drobčkane probleme rešili in pričelo se je mučno čakanje. Vsak po svoje je ubijal čas in slednjič le nekdo vzklikne: „Zdaj menda prihajajo!“ Zares, koj nato prihitel Magda z odprtimi rokami naproti: „Zdravo, zdravo!“ Prirčen je pozdrav in njen nasmeh se zliva s sončno planino v eno. Drug za drugim prisopihajo prijatelji proti koči med njimi Herbert, ki igra nekako vodiča. Glej tam prihaja Janez, dostojno pozdravimo junaka Paklenice. „Glej šmenta“, kar cele verze „neznane planinske epopeje“ recitira z retoriko dramskega igralca — saj rečem planinci so od

sile, če pa so to Celjani, je pa treba še vse pomnožiti z dve. Med prijatelji pozdravljamo tokrat še prav posebno direktorja „Avto Celje“ tov. Ivana Požlep, medtem ko vidno pogrešamo predsednika sekcije Staneta, ki ima resda vneto skrb za planinstvo, a nekoliko manj za potna dovoljenja ter zgovornega poročevalca Celjanov, šaljivega Kalimera, ki se trenutno vežba na bolj resnem področju. Sledijo besede, ki so zgolj formalne — zares Janez ni le odlični planinec, temveč tudi sijajen govornik — v zastopstvu Staneta izroči našemu planinskemu društvu plaketo celjskih planincev — njegove besede so odkrite, prirčne — izražajo vse to kar čutimo — da smo bratje ne le po krvi, marveč tudi po srcu. Lubo se zahvaljuje: „... nimate lanstne kočice, imate jo tukaj na Bleščeči!“ Vsaka nadaljna beseda je odveč! Spregovori še direktor „Avto Celje“. Bodrilne besede nam govori — ne smemo pozabiti, da stojimo na tleh, ki so sveta slovenska zemlja, ostati ji zvesti ter nadaljevati delo naših očetov, ki so umirali zanjo v najbolj hudih časih naše zgodovine. S tem je bil končan napol oficijelni del prijateljskega obiska in posvetili smo se „bilateralnim vprašanjem“ svidenja. Kaj naj omenjam — knjige bi lahko pisal o tem, toda čemu? ... Če srce srču govori, naj ostane to med njima. Privrela je pesem iz grl — pesem ljubezni, borbena pesem, domoljubna — pred kočjo v prekrasni mesečini se je razlegala po planini — družila nas je v eno — čutiti je bil en sam srčni utrip. Že davno se je nagnil dan, ko sva z ženo hodila po planini, po napol mračnem gozdu — misli hite tja pod zvezdnato nebo — spomini se vračajo iz preteklosti — vse se utaplja v brezkončni radosti.

Zgodaj zjutraj smo spet na nogah. Cilj naš je „Jepa“. Desetica nas se odpravi na pot. Znoj teče v potokih, toda še pred deseto uro osvojimo vrh Jepe. Janez, Marijan, Lubo — a oprostite, prave junakinje so vendarle: Magdalena, Milena in naša Nežka. Prelep pogled z vrha poplača vse — Julijci, Baško Jezero, vijugasta pot Drave... „lepa si zemlja in blagor komur plodiš“. Gledaš in sanjariš, ne nagledaš se pa lepote, sanje se zdijo brezkončne...

Poslovili smo se od vrha — nazaj gre pot, proti koči. Uren nam hiti korak — na Berti kratek premor in že smo spet na poti. Naša pot... preko Komniškega sedla hitimo proti Bleščeči... Dospeli smo — nasmejani obrazi nas sprejmejo. Malo se okrepčamo in že se je treba posloviti. „Na svidenje! na svidenje! — zadnji je pozdrav — težko se ločimo — le zavest, da se kmalu spet vidimo nas veseli.“

S Herbertom se peljemo do doma... tam je vse narobe... Govorimo o mejah, spanec nas nadleguje — poslovljamo se od Herberta — spanje — sanje — neskončne sanje. Magda, Janez, Stane, Marijan — sami nasmejani obrazi, ena sama dobra volja — v ozadju pa Jeka, ki nemo zre v dolino — skozi tisočletja je kljubovala najhujšim nevihtam — „ugledala je zgodbo Slovenije otrok, je slišala njih petje, njih vrisk in njih jok.“

F. Č.

TUDI V PODJUNO PLANINSKO POSTOJANKO

Slovensko planinsko društvo v Celovcu se zelo prizadeva, da bi zadostilo potrebam vseh svojih članov. Tu pa so razne težave, ki jih bo treba vsekakor premostiti. Tako je na primer Podjuna glede planinske dejavnosti zapostavljena zaradi tega, ker je oddaljenost od skupne društvene planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo“ precej velika, tako da je le-ta redkokdaj

cilj podjunskih planincev. Ker pa je celovsko planinsko društvo zainteresirano, da tudi v Podjuno razširi svojo dejavnost, je sklenilo, da bo zgradilo še eno planinsko kočico in sicer v Podjuni ter tako dalo tudi Podjunčanom boljšo možnost planinske dejavnosti, ki si jo je le težko predstavljati brez svojega planinskega zavetišča. Kočo bodo upravljali Podjunčani, podobno kot Rožani skrbijo za kočjo na planini Bleščeči pod mogočno Jeko. Imeti svoje planinsko zavetišče pomeni toliko, kot da imaš svojo hišo, za katero skrbiš in se dobro počutiš v njej. Podjunskim planincem in tudi drugim svetujemo, da pridejo oz. obiščejo „Kočo nad Arihovo pečjo“ in se prepričajo, s kakšno nezimerno ljubeznijsko skrbijo rožanski planinci za njihov planinski dom, ki ni velik po volumnu, pač pa velik po tem, da si je pridobil ugled in prijateljev ter oboževalcev kot le malokatera planinska postojanka na Koroškem. Podobno šanso bo imela tudi bodoča planinska kočica v Podjuni. Z združenimi močmi gotovo ne bo težko zgraditi takšne planinske postojanke. Večji problem bo dobiti primeren prostor, ki bo odgovarjal potrebam podjunskih planincev. Najbolj centralno mesto za Podjuno je vsekakor območje Ojstre in Topice, ki zaobjama svet od Košute nad Selami preko Olševe, Pece do Komelna, skratka vzhodni del Karavank.

Da je v Podjuni zanimanje za planinstvo je pokazal zadnji izlet na Peco, kjer se je kljub neugodnemu vremenu vabilu Slovenskega planinskega društva odzvalo kar lepo število Podjunčanov.

Bodoča planinska kočica v Podjuni naj bo dom srečanja, ki bo na razpolago vsem, kot je to na Bleščeči v „Koči nad Arihovo pečjo“. Slovensko planinsko društvo v Celovcu bo napelo vse sile, da uresniči svojo namero (zgradi planinsko postojanko) in tako tudi Podjuni omogoči podoben razvoj, kot ga doživljajo v Rožu.

Podjunskim planincem se torej obetajo lepši časi in prepričani smo, da bo z izgradnjo planinske kočice v Podjuni planinska dejavnost močno narasla, kar je seveda iskrena želja vseh slovenskih planincev na Koroškem.

PROSLAVA DNEVA PLANINCEV NA KRVAVCU

Na letošnjem dnevu planincev na Krvavcu, ki ga je pripravilo Planinsko društvo Kranj, se je zbralo kar 6000 ljubiteljev gora, ki so tako prepriljivo demonstrirali planinsko tovarništvo in povezanost z gorami.

Slavnostni govor je imel sekretar za ljudsko obrambo Martin Košir. Poudaril je pomembno vlogo planinske organizacije, ki v 170 društvih povezuje nad 100.000 planincev. Med drugim je naglasil, da so bile gore Slovincem vedno blizu ter da so v davni in bližnji preteklosti dalje založili pred raznimi sovražniki. Planinci so bili tudi tisti, ki so mnogo prispevali k prosvetljenstvu in budili narodno zavest med Slovenci. Zbrano množico planincev je pozval, da naj se prizadeva čim več mladine vključiti v planinsko organizacijo ter da vsak po svoje pripomore k boljšemu gospodarjenju.

Na srečanju je predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec podelil zlate značke planinske zveze raznim zastopnikom organizacij in ustanov, enoti letalske milice in pilotu Andreju Andolšku ter še druga priznanja. Dopoldne so se nedaleč od kočice na Gospincu na Krvavcu srečali pri pomniku tudi borci. To je bila že 13. osrednja proslava dneva slovenskih planincev. Teh proslav se stalno udeležujejo tudi slovenski planinci iz zamejstva.

SLOVENSKI

SPORT

VESTNIK

Poraz proti rivalu iz Šmihela

Preteklo nedeljo je SAK imel v gosteh moštvo iz Šmihela. Zbralo se je okrog 400 ljudi, večinoma navijačev za SAK, z željo, da bi videli svoje moštvo, kako bo zmagalo proti rivalu iz Šmihela.

Tudi v to tekmo je SAK šel še brez Drnovška, ki še ni bil čisto zdrav in je bil mišljen kot rezerva. Komaj se je igra začela je že prišla mrzla ploha nad SAK v 7. minuti — Mijatović je streljal prosti strel — napaka obrambe in že je bilo 0:1 za Šmihel: Suler je iz petih metrov premagal Ahlina. SAK tega šoka skoro ni mogel preboleti. V prvem polčasu je moštvo Šmihela igralo boljše, imelo je več od igre pa tudi borilo se je dosti bolj kot igralci SAK-a. Šele proti koncu prvega polčasa je SAK prišel v boljšo formo in prevzel iniciativo. Polčas se je končal z vodstvom Šmihela. V polčasu je trener Babšek zamenjal Gregoriča s Perčem, kar pa je bila velika napaka, ker je Perč v prvem polčasu igral dobro, po drugi strani pa je napadalec Gregorič moral igrati levega branilca, česar pa on ni navajen.

V drugem polčasu je SAK vzel igro v svoje roke, vendar sprva zelo neefektivno. Šele od 60. minute naprej se je začel napad na vrata Šmihela.

1500 m kravl, Darjan pa tretjeplasirani v kravlu na 400 m. Uvrstitev po državah je bila sledeča: NDR, SZ, Velika Britanija, Švedska, ZRN, Italija, Poljska, Avstrija, Francija, Madžarska, Jugoslavija, Nizozemska, Španija, Švica, CSSR in Romunija.

V svetovnem merilu je Borut Petrič drugi na svetu na 400 m in 1500 m kravl; Darjan Petrič pa 5. na 400 m, šesti na 800 in 1500 m kravl.

Najuspešnejša plavalka v Splitu je bila Ute Geweniger (NDR), ki je osvojila 5 zlatih kolajn in eno srebrno.

ZMAGA PRIMOŽA ULAGE NA SKAKALNICI Z UMETNO SNOVJO

V Frenštatu na Češkoslovaškem je za „Veliko nagrado mesta Frenštata“ — rojstnega kraja znanega skakalca Jiržija Raške — Jugoslovan Primož Ulaga na skakalnici z umetno snovjo dosegel prvo mesto in spet enkrat pokazal v kakšni odlični formi je ta mladi jugoslovanski skakalec. Na tem tekmovanju je sodelovalo 80 skakalcev iz desetih držav.

V prvi seriji skokov je presenetil Bolgar Brejčev, ki je skočil najdalje

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstveno tekmo

V SOBOTO 19. SEPTEMBRA 1981

Treibach - SAK

Treibach „pod 23“ — SAK „pod 23“

Igrišče: Treibach

ob 16.00 uri

ob 14.00 uri

V NEDELJO 20. SEPTEMBRA 1981

Hodiše ml. — SAK ml.

Igrišče: Hodiše

PSV-ASK šol. — SAK šol.

Igrišče: ASK

ob 12.50 uri

ob 14.00 uri

Prisrčno vabljeni

Moški pevski zbor „Kralj Matjaž“ iz Libuči vabi na

KONCERT

v soboto 19. septembra 1981 ob 20. uri v Schwarzlvi dvorani v Pliberku.

Nastopajo: mešani oktet „Lokvanj“ iz Vojnika, moški zbor „Fran Berniker“ iz Slovenjgradca, moški pevski zbor „Kralj Matjaž“ iz Libuči

Prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Bisernica“ v Celovcu vabi na odsko predstavo Kluba slovenskih študentov na Dunaju. Predvajali bodo igro Bertolda Brechta

IZJEMA IN PRAVILO

v petek 18. septembra 1981 ob 19.30 uri v Domu umetnikov (Künstlerhaus) v Celovcu.

Prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kočmarju vabi na

VESELICO GORJANCEV

ki bo v soboto 3. oktobra 1981 ob 20. uri pri Puschniku v Sentkandolcu. Za ples bodo zaigrali „Fantje iz Podjune“

Prisrčno vabljeni

Slovensko prosvetno društvo „Zila“ na Ziljski Bistrici vabi na igro

IZJEMA IN PRAVILO

(Bertold Brecht)

v nedeljo, dne 20. septembra 1981 ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Ziljski Bistrici. Gostuje Klub slovenskih študentov na Dunaju.

Prisrčno vabljeni

DAN ODPRTIH VRAT V TINJAH

v nedeljo 20. sept. 1981 ob 14.00 uri. Ob tej priložnosti je tudi odprta razstava umetniških del I. slikarskega tedna v Svečah.

Nastopajo: moški zbor iz Sveč pod vodstvom prof. dr. Antona Feiniga in ženski oktet SPD „Obir“ z Obirskega pod vodstvom ravnateljice Valentina Polaniška

Ogled novega doma in družabnosti.

in dosegel prvo mesto. V drugi seriji skokov pa je preskočil vse ostale favorite Primož Ulaga in si v dokončni uvrstitvi zagotovil prvo mesto.

Rezultati: 1. Ulaga (Jugoslavija) 249,7 (87,5 - 89), 2. Ostwald (NDR) 242,3 (86,5 - 86), 3. Brejčev (Bolgar) 241,7 (88 - 86), 4. Duschek, 5. Busse (oba NDR), 6. Tanczos (CSSR), 7. Tepeš (Jugoslavija) 227,0 (83 - 84).

S 7. mestom se je Tepeš na tem prvenstvu po opravljeni drugi seriji, odlično plasiral.

HOKEJ ZA „KANADSKI POKAL“

Borba za „Kanadski pokal“ je bila zelo dramatična. Po zmagi Kanadčanov nad Sovjetsko zvezo z visokim porazom SZ 7:3, se je Kanada že štela za svetovnega prvaka. Po tej visoki zmagi Kanade, smo iz naših dnevnikov lahko razbrali, da je bilo to prvenstvo v Kanadi „pristno“ svetovno prvenstvo (v nasprotju s uradnimi prvenstvi, ki po tej logiki menda niso bila pristna). Vendar povratna tekma med Kanado in Sovjetsko zvezo, ki se je končala z rezultatom 1:8, ni bila prava. Vendar povratna tekma med Kanado in Sovjetsko zvezo, ki se je končala z rezultatom 1:8, ni bila prava. Vendar povratna tekma med Kanado in Sovjetsko zvezo, ki se je končala z rezultatom 1:8, ni bila prava.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 17. septembra 1981

Za 100 dinarjev dobite	39.00 šil.
Za 100 dinarjev plačate	43.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.35 šil.
Za 100 lir plačate	1.44 šil.
Za 100 mark dobite	692.50 šil.
Za 100 mark plačate	708.88 šil.